

**pomorska
ekonomia
społeczna**

2020 R.

EWALUACJA

FUNKCJONOWANIA
OŚRODKÓW WSPARCIA
EKONOMII SPOŁECZNEJ
W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM

Opracowanie:

Zespół ds. Analiz, Strategii i Rozwoju Ekonomii Społecznej

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego w Gdańsku

Adres: Gdańsk 80-810, ul. Okopowa 21/27

www.rops.pomorskie.eu

Kontakt w sprawie dokumentu:

Koordynator Zespołu: Maciej Kochanowski

tel.: 58 326 87 54, e-mail: m.kochanowski@pomorskie.eu

Pracownik Merytoryczny: Marcin Mielewczyk

tel.: 58 326 85 73, e-mail: m.mielewczyk@pomorskie.eu

Spis treści

Spis treści	3
Wykaz skrótów.....	6
1. WPROWADZENIE	7
2. METODOLOGIA.....	8
Cel Badania	8
Elementy metodologii badawczej	9
Analiza źródeł zastanych	9
Kwestionariusz telefoniczny wspomagany komputerowo	10
Indywidualny wywiad pogłębiony	10
Dobór próby	10
Harmonogram oraz szczególne warunki badawcze	11
Subregion metropolitalny – OWES „Dobra Robota”	13
Subregion południowy – OWES Debrzno.....	14
Subregion słupski – OWES CIO.....	14
Subregion nadwiślański – NOWES	14
3. REGIONALNY SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ.....	15
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.....	15
Pomorski Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej	15
Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (DEFS UMWP)	16
Realizacja projektów OWES	17
Postępy w projekcie	17
Wsparcie OWES w 2019 roku.....	20
4. PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNE NA POMORZU – INFORMACJE PODSTAWOWE	24

5.	PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNE W OBLICZU EPIDEMII COVID-19.....	25
	Działania OWES	25
	Trudności ekonomiczne	27
	Czynniki sprzyjające przedsiębiorstwom w trakcie kryzysu	27
	Stan zatrudnienia.....	29
	Plany dalszego funkcjonowania PS	31
	Potrzeby oraz możliwości przedsiębiorstw związane z przeciwdziałaniem COVID-19 w regionie.	32
6.	OCENA WSPARCIA OFEROWANEGO PRZEZ OWES.....	34
	Rozpoczęcie współpracy z OWES oraz wpływ wsparcia.....	34
	Ocena jakości poszczególnych form wsparcia	35
	Użyteczność wsparcia	39
	Ocena oferty wsparcia	40
	Skuteczność wsparcia	41
	Rezultaty wsparcia.....	42
	Efektywność wsparcia.....	44
7.	FUNKCJONOWANIE OWES.....	47
	Oczekiwana pomoc ze strony OWES.....	47
	Trudności OWES	47
	Współpraca OWES z interesariuszami.....	48
8.	WNIOSKI ORAZ REKOMENDACJE	49
	Załączniki.....	53
	Załącznik 1. Arkusz badawczy CATI	53
	Załącznik 2. Zarys scenariuszy wywiadów ID.....	65
	Załącznik 3. Schemat organizacyjny OWES z subregionu metropolitalnego	66
	Załącznik 4. Schemat organizacyjny OWES z subregionu południowego	67

Załącznik 5. Schemat organizacyjny OWES z subregionu słupskiego.....	68
Załącznik 6. Schemat organizacyjny OWES z subregionu nadwiślańskiego	69

Wykaz skrótów

<i>AKSES</i>	<i>System Akredytacji i Standardów Działania Instytucji Wsparcia Ekonomii Społecznej</i>
<i>CATI</i>	<i>Kwestionariusz telefoniczny wspomagany (z ang. computer-assisted telephone interviewing)</i>
<i>COVID-19</i>	<i>Ostra, zakaźna choroba układu oddechowego (z ang. coronavirus disease 2019)</i>
<i>DEFS</i>	<i>Departament Europejskiego Funduszu Społecznego</i>
<i>DES</i>	<i>Departament Ekonomii Społecznej</i>
<i>ES</i>	<i>ekonomia społeczna</i>
<i>GUS</i>	<i>Główny Urząd Statystyczny</i>
<i>IDI</i>	<i>indywidualny wywiad pogłębiony (z ang. individual in-depth interview)</i>
<i>IZ</i>	<i>instytucja zarządzająca</i>
<i>KPRES</i>	<i>Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej</i>
<i>MRPiPS</i>	<i>Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej</i>
<i>OWES</i>	<i>ośrodek wsparcia ekonomii społecznej</i>
<i>PES</i>	<i>podmiot ekonomii społecznej</i>
<i>PGR</i>	<i>państwowe gospodarstwo rolne</i>
<i>PKRES</i>	<i>Pomorski Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej</i>
<i>PS</i>	<i>przedsiębiorstwo społeczne</i>
<i>ROPS</i>	<i>regionalny ośrodek polityki społecznej</i>
<i>RPO</i>	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020</i>
<i>SzOOP RPO WP 2014-2020</i>	<i>Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020</i>
<i>UMWP</i>	<i>Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego</i>
<i>WP</i>	<i>województwo pomorskie</i>
<i>WPRES</i>	<i>Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej</i>

1. WPROWADZENIE

Niniejszy dokument przedstawia szczegółowy raport badania ewaluacyjnego pt. **„Ewaluacja funkcjonowania ośrodków wsparcia ekonomii społecznej w województwie pomorskim”**. Badanie zrealizowane zostało w ramach projektu „Pomorski system przedsiębiorczości społecznej: koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie pomorskim na lata 2019-2022” w ramach Działania 06.03. Ekonomia społeczna, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Przygotowanie badania zostało oparte na obowiązkach i zaleceniach zawartych w następujących regulacjach:

- Wytyczne Ministra Rozwoju i Finansów w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020;
- Standardy Akredytacji OWES przyjęte przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej;
- Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2014-2020 przyjęty przez Zarząd Województwa Pomorskiego.

Raport końcowy składa się z następujących elementów:

- wprowadzenia – przedstawienia podstawowych informacji dotyczących badania;
- opisu metodologicznego – podsumowania prac wykonanych w ramach badania;
- analizy – opisu danych zastanych oraz wywołanych w badaniu;
- rekomendacji – wniosków postawionych na podstawie badania;
- załączników – treści uzupełniających raport.

Zespół badawczy:

- Marlena Radelska
- Marzena Dybowska
- Marcin Mielewczyk

2. METODOLOGIA

Cel Badania

Celem badania była odpowiedź na pytanie główne sformułowane w następujący sposób:

Jak oceniana jest jakości usług oferowanych przez OWES w województwie pomorskim?

Odpowiedź na te pytanie została powiązana z realizacją siedmiu **celów szczegółowych**:

- ocena zakresu wsparcia udzielanego przez OWES w odniesieniu do poszczególnych typów odbiorców;
- porównanie jakości wsparcia udzielanego przez poszczególne OWES;
- ocena stopnia efektywności wsparcia udzielanego przez OWES;
- ocena stopnia skuteczności wsparcia udzielanego przez OWES;
- ocena stopnia użyteczności wsparcia udzielanego przez OWES;
- ocena stopnia trwałości wsparcia udzielanego przez poszczególne OWES;
- sformułowanie rekomendacji dotyczących ewentualnych zmian na poziomie regionalnym bądź centralnym, w celu usprawnienia działania OWES.

Przeprowadzone badania oraz analizy zostały zrealizowane z uwzględnieniem czterech **głównych kryteriów oceny**, które dokładniej opisane są w poniższej tabeli.

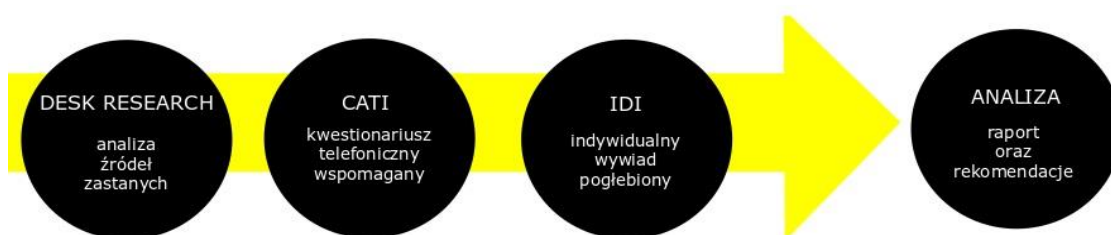
Tabela 1. Kryteria badania ewaluacyjnego

Nazwa kryterium	Opis kryterium
efektywność	relacja nakładów do osiągniętych rezultatów
skuteczność	osiągnięcie założonych rezultatów
użyteczność	dopasowanie usług do potrzeb odbiorców
trwałość	utrzymywanie się efektów interwencji po jej zakończeniu.

Elementy metodologii badawczej

W celu osiągnięcia możliwie najwyższej jakości materiału empirycznego sięgnięto do trzech różnych technik badawczych – analizy źródeł zastanych (Desk Research), kwestionariuszy telefonicznych wspomaganych (CATI) oraz indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI). Szczegółowo metodologię badawczą obrazuje Schemat 1.

Schemat 1. Metodologia badawcza

Analiza źródeł zastanych

Analiza źródeł zastanych (desk research) jest metodą pozwalającą na zdobycie potrzebnej wiedzy w oparciu o dane, które już istnieją, tzn. zostały zgromadzone lub wygenerowane przez inne źródła. Dzięki temu możliwe jest dokonanie przeglądu i konsolidacji danych, leżących stricte w obszarze zainteresowań badawczych, pochodzących z wielu źródeł i mających różną postać. Poniższa tabela wskazuje wybrane źródła informacji, wykorzystane na potrzeby niniejszego badania.

Tabela 2. Wykaz źródeł

Źródło informacji	Opis
Wnioski o dofinansowanie projektów OWES w ramach Poddziałania 6.3.2 Podmioty Ekonomii Społecznej RPO WP 2014-2020	szczegółowe informacje na temat realizacji projektów OWES
Narzędzie do monitorowania działalności OWES z terenu województwa pomorskiego	ustalenie działań oraz środków redystrybuowanych dla klientów OWES
Schematy organizacyjne OWES	określenie struktury oraz zatrudnienia OWES
Wskaźniki realizacji projektów OWES	określenie stopnia realizacji celów zakładanych przez OWES
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych RPO WP 2014-2020	informacje o konkursach w ramach działania 6.3 ekonomia społeczna
Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2014-2020	określenie kierunków i priorytetów dla ekonomii społecznej na Pomorzu
Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Pomorskiego za rok 2018	uzyskanie informacji na temat sytuacji ekonomii społecznej w regionie
Bank danych lokalnych GUS	uzyskanie informacji na temat sytuacji ekonomii społecznej w regionie

Kwestionariusz telefoniczny wspomagany komputerowo

Indywidualny wywiad telefoniczny wspomagany (CATI) jest metodą, w której klasyczny wywiad telefoniczny realizowany jest przy nadzorze oprogramowania komputerowego. Na potrzeby niniejszego badania przygotowano klasyczny papierowy kwestionariusz, który następnie przeniesiony został przy pomocy specjalistycznej aplikacji w środowisko elektroniczne. Dzięki opisywanej metodzie gwarantowana jest możliwie najwyższa kontrola nad materiałem.

Narzędzie przeznaczone było do wykorzystania podczas wywiadów telefonicznych z grupą respondentów, będących przedstawicielami przedsiębiorstw społecznych z regionu województwa pomorskiego.

Narzędzie to składało się z trzech części: weryfikacyjnej (część arkusza dotycząca weryfikacji podstawowych informacji na temat przedsiębiorstwa społecznego, które reprezentuje respondent); badawczej, dotyczącej oceny funkcjonowania OWES (właściwa część badawcza arkusza, dostarczająca danych niezbędnych do odpowiedzi na pytanie główne ewaluacji); badawczej, dotyczącej kryzysu spowodowanego koronawirusem (część badawcza arkusza, dostarczająca głównych informacji na temat stanu oraz potrzeb regionalnej ekonomii społecznej z punktu widzenia przedsiębiorstw społecznych).

Arkusz badawczy CATI zawiera Załącznik nr 1.

Indywidualny wywiad pogłębiony

Indywidualny wywiad pogłębiony (IDI) to metoda polegająca na bezpośredniej rozmowie badacza z respondentem. Pozwala na uzyskanie szczegółowych informacji i opinii, niemożliwych do uzyskania innymi metodami. Na potrzeby niniejszej ewaluacji przygotowano trzy wersje pół ustrukturyzowanych wywiadów z przedstawicielami przedsiębiorstw społecznych (PS), ośrodków wsparcia ekonomii społecznej (OWES) a także instytucji zarządzającej projektami OWES w województwie pomorskim (IZ). Wywiady zaprojektowano w celu poznania opinii na temat udzielanego przez OWES wsparcia w możliwie jak najszerszym wymiarze oraz z różnych perspektyw. Zarys scenariuszy zawiera Załącznik nr 2.

Dobór próby

W ramach przeprowadzonego badania zrealizowano wywiady z przedstawicielami następujących grup:

- przedstawiciele przedsiębiorstw społecznych,
- przedstawiciele ośrodków wsparcia ekonomii społecznej,
- przedstawiciele instytucji zarządzającej regionalnym programem operacyjnym.

Dokładną liczbę poszczególnych wywiadów przedstawia Tabela 3.

Tabela 3. Dobór próby w badaniu ewaluacyjnym

Grupa	Metoda badawcza	Suma
przedstawiciele PS	CATI	53
przedstawiciele OWES	IDI	4
przedstawiciele IZ	IDI	3
przedstawiciele PS	IDI	4

Według założeń przeprowadzono 100% planowanych wywiadów IDI – po jednym wywiadzie z przedstawicielem PS na subregion (4/4), po jednym z przedstawicielem OWES na subregion (4/4) oraz łącznie trzy wywiady z opiekunami projektów IZ (jeden z opiekunów prowadził dwa projekty). W ramach metody CATI przeprowadzono natomiast 53 wywiady, co stanowiło 95% wszystkich PS z województwa pomorskiego. Dokładniej, w podziale na subregiony, przeprowadzono wywiady z 20 reprezentantami przedsiębiorstw społecznych z subregionu metropolitalnego, 14 z subregionu południowego, 5 z nadwiślańskiego, a także 14 ze słupskiego. Warto nadmienić, że w czasie, kiedy prowadzono badanie metodą CATI, tj. od 4 do 18 maja 2020 r., w wykazie PS prowadzonym przez MRPiPS figurowało 60 przedsiębiorstw społecznych. Przebadanie wykazanej liczby PS nie było niestety możliwe. Aktualne informacje płynące z kontaktu z PS w ramach badania pozwoliły ustalić, iż 4 przedsiębiorstwa z listy przestały funkcjonować, natomiast w przypadku 3 innych przedsiębiorstw, których sytuacja była bardzo trudna, kontakt nie był możliwy. W związku z powyższym za całkowitą ilość PS w województwie pomorskim przyjęto liczbę 56.

Harmonogram oraz szczególne warunki badawcze

Prace nad ewaluacją zainicjowane zostały w styczniu 2020 r. W marcu narzędzie badawcze CATI postanowiono rozszerzyć o pytania związane z kryzysem ekonomicznym, który przyszedł wraz z zagrożeniem wirusem. Z uwagi na zagrożenie nie spotkane dotąd na tak dużą skalę, spowodowane koronawirusem, a także wprowadzony stan epidemii w Polsce, wywiady z respondentami przeprowadzone zostały głównie w formie zdalnej. Wywiady CATI przeprowadzono w maju, natomiast wywiady IDI przeprowadzone zostały w sierpniu i wrześniu, przy czym IDI z przedstawicielami IZ odbyły się osobiście w siedzibie DEFS z zachowaniem obowiązujących norm sanitarnych.

Województwo Pomorskie w ujęciu subregionalnym

Teren województwa pomorskiego z uwagi na potrzeby związane z alokacją środków finansowych pochodzących z Unii Europejskiej, został podzielony na cztery subregiony funkcjonalne: subregion metropolitalny, subregion południowy, subregion nadwiślański oraz subregion słupski. Dokładną listę powiatów, które wchodzą w skład poszczególnych subregionów, przedstawia poniższa Tabela 4.

Tabela 4. Lista powiatów w danym subregionie

Subregion	Powiaty
metropolitalny	m. Gdańsk, m. Gdynia, m. Sopot, gdański, kartuski, nowodworski, pucki, wejherowski, tczewski
słupski	m. Słupsk, bytowski, lęborski, słupski
południowy	chojnicki, człuchowski, kościerski
nadwiślański	kwidzyński, malborski, starogardzki, sztumski

Województwo pomorskie cechuje się wysokim zróżnicowaniem terytorialnym w liczbie działających podmiotów ekonomii społecznej. Wynika to z wielokrotnych przekształceń granic – nie tylko wewnętrznych, ale również międzypaństwowych, które zadziały się w XX wieku. Od 1999 r. funkcjonuje obecny podział administracyjny województwa pomorskiego, w którym koncentracja aktywności gospodarczej skupia się wokół Trójmiasta. Gdańsk, Gdynia, Sopot tworzą aglomerację wykazującą największy poziom dochodowy wśród powiatów w województwie. Obszar ten charakteryzuje się najmniejszym stopniem bezrobocia oraz najwyższym stopniem rozwoju społeczno-gospodarczego w regionie. Jednocześnie, w ostatnim czasie stanowi także teren, w którym żyje najwięcej osób w wieku senioralnym. Natomiast osoby w wieku produkcyjnym coraz częściej osiedlają się w innych rejonach subregionu metropolitalnego, przeważnie na obszarach wokół Trójmiasta, gdzie pracują. W subregionie metropolitalnym wiodącymi przemysłami są przemysł elektromaszynowy, rafineryjny spożywczy, transportowy, meblarski, a także turystyczny. W metropolii najchętniej lokują się także siedziby międzynarodowych firm. Daje się zauważyć tendencję wzrastającego stopnia bezrobocia oraz gorszej sytuacji ekonomicznej na terenach, których odległość od miast na prawach powiatu jest większa. Tendencja ta znajduje uzasadnienie w skutkach powojennych przekształceń własnościowych i transformacji rolnictwa państwowego. Gminy, w których niegdyś główną rolę odgrywały PGR-y do dziś mierzą się z negatywnymi efektami ich likwidacji – degradacją terenu oraz mienia, a także niższym poziomem rozwoju społecznego. Główne branże, które wiążą się z subregionami silnie popegeerowskimi – subregionem nadwiślańskim oraz zwłaszcza subregionem południowym – to przemysł związany stricte z walorami naturalnymi oraz spożywczy. Warto także zaznaczyć, że na terenie subregionu nadwiślańskiego funkcjonuje wiele znanych firm reprezentujących kapitał zagraniczny – m. in. International Paper, Polpharma oraz destylarnia Sobieski, co stanowi obiecujący załączek w kierunku dalszego rozwoju subregionu. Nieco inaczej wygląda sytuacja subregionu słupskiego, którego teren – również silnie związany z PGR – jest w lepszej kondycji ekonomicznej (głównie z uwagi na lokalizację – dostęp do morza). Prężnie rozwija się tutaj nie tylko przemysł spożywczy, ale również portowy i turystyczny.

OŚRODKI WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM

Z uwagi na dużą różnorodność potencjału poszczególnych subregionów, trudno mówić o uniwersalnych działaniach skierowanych na rozwój szeroko rozumianej ekonomii społecznej na Pomorzu. W tym celu Samorząd Województwa Pomorskiego udzielił środków na sfinansowanie Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej – jednego w każdym subregionie. OWES są projektami realizowanymi w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Głównym celem tych projektów jest zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej. Ośrodki realizują ten cel poprzez trzy podstawowe działania: animację, inkubację oraz wsparcie. Zakres działań animacyjnych obejmuje usługi wspierające rozwój partnerstwa lokalnego na rzecz ES, tworzenie grup inicjatywnych oraz wyszukiwanie i wspieranie lokalnych liderów w zakresie przedsiębiorczości społecznej. Wśród działań inkubacyjnych wyróżnić można natomiast wsparcie w postaci bezzwrotnych środków (dotacji) na tworzenie nowych miejsc pracy w PS, wsparcie pomostowe w formie finansowej lub w formie zindywidualizowanych usług (np. mentoring), służących uzyskaniu stabilności funkcjonowania PS, a także różnego rodzaju usługi związane z nabyciem wiedzy i umiejętności potrzebnych do prowadzenia, rozwijania oraz pracy w przedsiębiorstwie (np. szkolenia, wizyty studyjne). Kategoria działań wspierających umożliwia z kolei podmiotom dostęp do usług specjalistycznych (m.in. prawnych), zapewnia fachowe doradztwo (np. biznesowe) i zwiększenie konkurencyjności produktów przedsiębiorczości społecznej. Instytucją zarządzającą RPO WP 2014-2020 jest Zarząd Województwa Pomorskiego, natomiast obsługę nad projektami OWES pełni Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. OWES-y cyklicznie przechodzą także obowiązkowy proces akredytacji Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, który weryfikuje odpowiedni poziom stosowanych przez Ośrodki standardów.

Akredytacja OWES

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej zgodnie z przyjętym przez Radę Ministrów Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej cyklicznie przechodzą procedurę akredytacją (AKSES). Procedura ta jest warunkiem niezbędnym do otrzymania przez podmioty środków unijnych na funkcjonowanie OWES. Jej celem jest wdrożenie oraz praktyczna weryfikacja standardów, dzięki którym Ośrodki Wsparcia w Polsce będą oferowały tę samą, wysoką jakość usług dla sektora ekonomii społecznej. Za opracowanie dokumentu opisującego Standardy Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, który otrzymał akceptację MRPiPS, odpowiada Komitet Akredytacyjny. W skład Komitetu wchodzi eksperci sektora ekonomii społecznej z całej Polski, m. in. reprezentanci Ministerstwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych. Wśród kluczowych kryteriów opisywanych w dokumencie Standardów OWES są zwłaszcza odpowiednie doświadczenie Ośrodków w tworzeniu podmiotów ekonomii społecznej, osiąganie wysokich wskaźników, takich jak np. trwałość utworzonych miejsc pracy oraz posiadanie profesjonalnie wykwalifikowanej kadry.

Subregion metropolitalny – OWES „Dobra Robota”

Na terenie subregionu metropolitalnego działa Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej „Dobra Robota”. OWES stworzyło Stowarzyszenie „Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot”

oraz pięciu partnerów – Fundacja Pokolenia, Caritas Archidiecezji Gdańskiej (podmiot w 2020 roku opuścił partnerstwo), Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o., Organizacja Pracodawców „Pracodawcy Pomorza” i Stowarzyszenie „Towarzystwo Pomocy im. Świętego Brata Alberta Koło Gdańskie”. Projekt jest realizowany w zakresie prowadzenia Ośrodka od listopada 2015 r. do końca grudnia 2022 r. W projekcie zatrudnionych jest aktualnie 33 pracowników, z których każdy reprezentuje inną organizację i specjalizuje się w innych zadaniach. Szczegółowy schemat organizacyjny „Dobrej Roboty” zawiera Załącznik 1. W ramach swojego działania „Dobra Robota” założyła między innymi objęcie wsparciem łącznie 750 osób, utworzenie 65 podmiotów ekonomii społecznej oraz 160 miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych. Zaplanowany na czas realizacji projektu budżet wynosi 21 421 056,08 zł.

Subregion południowy – OWES Debrzno

W subregionie południowym działania ekonomii społecznej wspiera projekt utworzony przez Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno wraz z partnerem – Centrum Inicjatyw Obywatelskich. Okres realizacji projektu to wrzesień 2016 r. – grudzień 2021 r. W tym okresie OWES Debrzno założył wsparcie dla łącznie 350 osób. Planowane jest utworzenie między innymi 42 PES oraz 204 stanowisk pracy w PS. W OWES Debrzno jest łącznie 15 stanowisk pracy. Całkowite koszty projektu zaplanowano na kwotę 9 553 144,70 zł. Schemat organizacyjny Ośrodka zawiera Załącznik 4.

Subregion słupski – OWES CIO

Subregion słupski objęty jest wsparciem projektu OWES, który tworzy Centrum Inicjatyw Obywatelskich wraz z partnerami – Słowińską Grupą Rybacką oraz Lokalną Grupą Działania Partnerstwo Dorzecze Słupi. Realizacja projektowa OWES przypada na listopad 2016 r. - grudzień 2021 r. W projekcie zaangażowanych jest około 7 etatów, natomiast pozostali pracownicy działają w oparciu o umowę zlecenie oraz umowę wolontariacką. Dokładny schemat organizacyjny OWES CIO przedstawia Załącznik 5. W ramach swojego działania, OWES zakłada udzielenie wsparcia dla 450 uczestników projektu, w tym między innymi utworzenie 40 PES oraz 200 miejsc pracy. Planowane koszty całkowite projektu to kwota 12 580 920,00 zł.

Subregion nadwiślański – NOWES

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w subregionie nadwiślańskim jest najmłodszym projektem – jego realizacja rozpoczęła się w 2018 roku, natomiast sam Ośrodek zaczął funkcjonować od marca 2019 roku, co jest związane z otrzymaniem akredytacji w tym czasie. OWES realizowany jest przez Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne S.A. w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Oparcia i Rozwoju „Perspektywa” oraz Stowarzyszeniem Wspierania Przedsiębiorczości w Malborku. W ramach projektu zakładane jest wsparcie 403 osób, w tym utworzenie m.in. 126 stanowisk pracy oraz 34 PS. Przy projekcie zatrudnionych jest 23 pracowników, natomiast realizacja przewidziana jest do końca czerwca 2023 roku. Koszty ogólne Nadwiślańskiego OWES przewidziane są na kwotę 12 418 346,30 zł. Dokładny schemat organizacyjny OWES pokazuje Załącznik 6.

3. REGIONALNY SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ

Dokumentem nadrzędnym, określającym System Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie jest Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, wypracowany pod przewodnictwem Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej. KPRES określa trzy główne podmioty odpowiedzialne za Ekonomię Społeczną w regionie: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym oraz wspomniane wcześniej Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej. Na poziomie regionalnym dokumentem strategicznym, który odpowiada za wyznaczanie kierunków działań ES w województwie, oraz wskazuje potrzeby pomorskich podmiotów ekonomii społecznej jest Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej opracowywany przez ROPS. W ramach WPRES powołany został także w 2015 r. Pomorski Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej. Centrum powyżej opisanego systemu stanowią podmioty ekonomii społecznej, czyli takie podmioty, które prowadzą działalność przede wszystkim w celach społecznych. Istotą działania PES-ów jest działalność ekonomiczna, ukierunkowana na rozwiązywanie głównych problemów społecznych, z jakimi borykają się mieszkańcy województwa. Takie problemy stanowią przede wszystkim wykluczenie społeczne oraz malejące w ostatnim czasie – jednakże wciąż wysokie w regionie – bezrobocie. Do PES-ów zaliczyć można spółdzielnie socjalne, centra integracji społecznej, zakłady aktywizacji zawodowej, spółdzielnie pracy, organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą, czy też spółki działające społecznie. Obecnie coraz istotniejszą rolę w sektorze ES pełnią przedsiębiorstwa społeczne, a więc firmy, w których tworzone są miejsca dla osób doświadczających trudności na rynku pracy.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej z siedzibą w Gdańsku jest jednostką działającą w strukturze Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Podstawową rolą ROPS w sektorze Ekonomii Społecznej jest pełnienie funkcji koordynatora działań na terenie województwa pomorskiego. Do głównych działań koordynacyjnych należy planowanie, realizacja oraz monitorowanie rozwoju ES w regionie. Ponadto, działania ROPS obejmują także funkcjonowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami, biznesem i nauką, PES zaangażowanymi w rozwój ES oraz promocję ES i uspołnianie działalności OWES w województwie. Warto podkreślić, że Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej odpowiada za rzecznictwo na poziomie regionalnym i krajowym. Bardzo ważnymi zadaniami ROPS są również proces tworzenia WPRES, a także współpraca z IZ RPO, dzięki której możliwe jest trafne profilowanie interwencji w sektorze ES. Ponadto, ROPS organizuje także funkcjonowanie Pomorskiego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Pomorski Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej

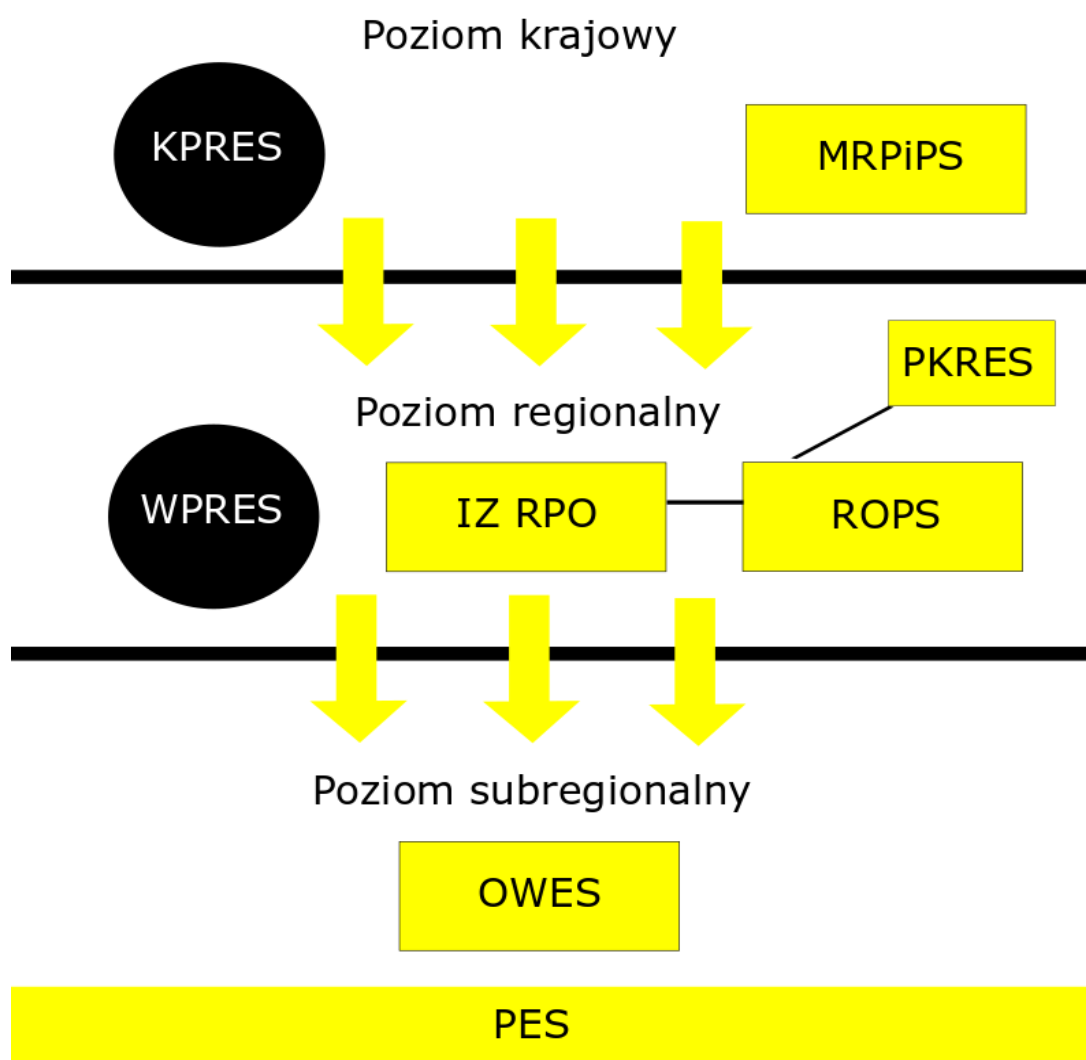
PKRES pełni funkcję doradczą-opiniującą Zarządu Województwa Pomorskiego w czynnościach podejmowanych na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w województwie pomorskim. Najważniejszym zadaniem Komitetu jest wspieranie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w koordynowaniu działań na rzecz rozwoju ES w regionie. Ponadto, PKRES zajmuje się również współpracą w zakresie organizacji i wdrażania przedsięwzięć zaplanowanych w ramach Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej. Komitet

tworzy grono specjalistów, do którego należą przedstawiciele sektora ekonomii społecznej, administracji publicznej, nauki, biznesu oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, Instytucji Zarządzającej RPO, Wojewódzkiego Urzędu Pracy i Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej.

Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (DEFS UMWP)

IZ RPO stanowi Zarząd Województwa Pomorskiego. Obsługą projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, a więc projektami OWES, zajmuje się Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. IZ RPO odpowiada za sprawną realizację nie tylko całego programu, ale także poszczególnych projektów. W ramach swoich zadań przygotowuje kryteria wyboru projektów, zawiera umowy z beneficjentami, nakłada korekty finansowe oraz monitoruje ich realizację. W kwestii projektów dotyczących sektora ekonomii społecznej w regionie dokonuje konsultacji z PES oraz ROPS.

Schemat 2. Regionalny System Wsparcia Ekonomii Społecznej

Realizacja projektów OWES

Podmioty chcące otrzymać fundusze na realizację OWES tworzą wnioski o dofinansowanie projektu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Wnioski te, oprócz dokładnie opisanych danych dotyczących partnerstw tworzących OWES, zawierają szczegółowe informacje na temat zakresu działań planowanych w projekcie oraz przewidywany na ich realizację budżet.

Postępy w projekcie

Wskaźniki, a więc syntetyczne parametry wykazujące stopień realizacji projektów szczegółowo określa RPO WP-2014-2020. Podmioty tworzące OWES cyklicznie zdają raport IZ oraz ROPS z postępów w projekcie. Wśród wybranych na potrzeby niniejszej ewaluacji wskaźników dokonano wyboru czterech wskaźników produktu oraz czterech wskaźników rezultatu. Tabela 7 zawiera szacunkowe dane postępów od początku trwania projektów do pierwszego kwartału 2020 r., czyli do czasu, kiedy wprowadzono stan epidemii w Polsce i rozpoczął się kryzys gospodarczy.

W celu określenia szacunkowego stopnia realizacji OWES zastosowano następujący wzór:

$$WRP = \frac{\acute{S}wWR + \acute{S}wWP}{2}$$

WRP – Wskaźnik Realizacji Projektu

ŚwWR – Średnia wybranych Wskaźników Realizacji

ŚwWP – Średnia wybranych Wskaźników Produktu

Stosując powyższy wzór otrzymano następujące wartości szacunkowego stopnia realizacji projektów: Dobra Robota 38,80; OWES Debrzno 57,03; OWES CIO 65,78 oraz 23,21 Nadwiślański OWES. Na podstawie wyliczonego szacunkowego stopnia realizacji OWES zauważyć można tendencję, iż najwyższy wskaźnik cechuje projekty, które dobiegają końca, natomiast najniższy – projekty, które zaczęły działać najpóźniej. Tabela 8 obrazuje natomiast szczegółowe różnice w otrzymanych ŚwWR oraz ŚwWP.

Tabela 5. Wybrane wskaźniki realizacji OWES, stan szacunkowy na pierwszy kwartał 2020r.

Wskaźniki	OWES „Dobra Robota”	OWES Debrzno	OWES CIO	Nadwiślański OWES
	Realizacja %	Realizacja %	Realizacja %	Realizacja %
Rezultatu				
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych (szt.)	48,75	67,16	84,67	23,81
Liczba miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty utworzonych w wyniku działalności OWES (we wspartych przedsiębiorstwach społecznych)	52	38,96	5,33	44,84
Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą utworzonych w wyniku działalności OWES	18,46	33,33	20	14,71
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	0	77,86	0	0

Wskaźniki	OWES „Dobra Robota”	OWES Debrzno	OWES CIO	Nadwiślański OWES
	Realizacja %	Realizacja %	Realizacja %	Realizacja %
Produktu				
Liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia podmiotu ekonomii społecznej	27,20	44,74	100	52,38
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	30,27	65,14	54	22,01
Liczba PES objętych wsparciem (szt.)	24	99,05	72,22	5,67
Liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii społecznej	110	30	190	22,22

Źródło: Wnioski Sprawozdawcze składane w I kwartale 2020 r.

Tabela 6. Szacunkowe wartości wskaźników rezultatu oraz produktu

Wskaźniki szacunkowe	OWES „Dobra Robota”	OWES Debrzno	OWES CIO	Nadwiślański OWES
ŚwWR	29,80	54,33	27,50	20,84
ŚwWP	47,87	59,73	104,06	25,57
WRP	38,80	57,03	65,78	23,21

Źródło: Wnioski Sprawozdawcze składane w I kwartale 2020 r., opracowanie własne

Należy podkreślić, iż otrzymane wartości stanowią jedynie wskaźnik szacunkowy realizacji projektów. Działalność OWES uzależniona jest bowiem od wielu czynników, wśród których są m.in. różnice wynikające z potencjału ekonomicznego subregionów, takie jak np. położenie, demografia, bezrobocie oraz liczba działających na danym terenie organizacji pozarządowych. Biorąc pod uwagę wcześniej wspomniane czynniki, podmioty realizujące OWES wyznaczają odmienne cele oraz inaczej planują budżet. Ponadto, w ramach swojego funkcjonowania projekty realizują różne zadania, specyficzne z uwagi na subregion, w którym pracują. Wśród takich zadań są organizowane inicjatywy szkoleniowe dla określonych grup odbiorców, np. uczniów w szkołach bądź menedżerów, różnego rodzaju targi oraz uroczystości zrzeczające i promujące lokalną ekonomię społeczną, a także szczególnie ważne w ostatnim czasie działania, których celem jest przeciwdziałanie epidemii.

Wsparcie OWES w 2019 roku

Zgodnie z obowiązkiem wynikającym z regulacji prawnych Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej UMWP prowadzi szczegółową analizę działalności OWES z regionu. Przy pomocy „Narzędzia do monitorowania działalności OWES z terenu województwa pomorskiego” zebrano dane dotyczące udzielanego wsparcia przez Ośrodki w 2019 roku. Poniższe tabele przedstawiają dokładne dane płynące z monitoringu, w podziale na odpowiednie kategorie tematyczne: działania animacyjne, działania wspierające, utworzone miejsca pracy i trwałość przedsięwzięć społecznych oraz dane finansowe.

Biorąc pod uwagę różnice wynikające nie tylko z wyznaczonych przez OWES wskaźników realizacji, ale również odmienne budżety projektów i specyfikę poszczególnych subregionów, analiza wsparcia Ośrodków w 2019 roku została ograniczona wyłącznie do wskazania tego, których działań zrealizowanych było najwięcej, a których najmniej. Ponadto, uwzględnić należy także okres funkcjonowania Nadwiślańskiego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej, który jest najkrótszy ze wszystkich OWES, co przekłada się w konsekwencji na prezentowane rezultaty wspomnianych powyżej działań.

Tabela 7. Działania OWES w kategorii animacji lokalnej w 2019 r.

Animacja lokalna	OWES „Dobra Robota”	OWES Debrzno	OWES CIO	Nadwiślański OWES
Liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia, mającego na celu rozwój ekonomii społecznej	9	4	1	2
Liczba zawiązanych grup inicjatywnych, które w wyniku wsparcia OWES wypracowały założenia co do utworzenia PES w jednej z następujących form: przygotowanego lub złożonego wniosku rejestracyjnego PES, utworzonego (zarejestrowanego) PES, przygotowanego lub złożonego biznesplanu dotyczącego utworzenia PES.	4	6	10	24
Liczba JST, które założyły PES lub PS przy wsparciu OWES	2	3	0	1
Liczba JST i ich jednostek organizacyjnych, kupujących produkty oraz usługi od PES i PS w ramach społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych, niezależnie od zastosowanego trybu zamówienia (przetarg, zapytanie ofertowe, itp.)	5	9	6	1
Liczba podmiotów ekonomii społecznej, które dzięki działaniom OWES włączyły się w działalność partnerstw rozwojowych (sieciowanie, klastry, franczyzy, itp.).	12	0	0	0

Źródło: Monitoring OWES I/2020 r.

Jak pokazuje powyższa tabela, najwyższe wyniki w kategorii animacji lokalnej prezentują Ośrodki na wymiarze liczby zawiązanych grup inicjatywnych, które wypracowały założenia co

do utworzenia PES. Najmniej działań w regionie dotyczy natomiast zrealizowanych działań w zakresie JST, zakładających PES lub PS, oraz podmiotów ekonomii społecznej, włączonych w działalność partnerstw rozwojowych – wyniki na tym ostatnim wymiarze wykazał jedynie OWES z subregionu metropolitalnego.

Tabela 8. Działania OWES w kategorii wsparcia PES i PS w 2019 r.

Wsparcie PES i PS	OWES „Dobra Robota”	OWES Debrzno	OWES CIO	Nadwiślański OWES
Liczba istniejących PES przekształconych w PS przy wsparciu OWES	5	0	0	1
Liczba utworzonych, nowych PS przy wsparciu OWES	5	7	2	0
Liczba utworzonych jednostek reintegracyjnych (CIS, KIS, ZAZ, WTZ)	0	0	0	0
Liczba pozostałych podmiotów ekonomii społecznej, utworzonych przy wsparciu OWES	3	2	0	0
Liczba istniejących podmiotów ekonomii społecznej wspartych przez OWES w formie doradztwa lub szkoleń	33	74	60	13

Źródło: Monitoring OWES I/2020 r.

W kategorii działań obejmujących wsparcie PES i PS najniższe wyniki w regionie wykazują OWES na wymiarze liczby utworzonych jednostek reintegracyjnych. Najwyższe wyniki zaobserwować można natomiast w przypadku wsparcia istniejących PES w formie doradztwa lub szkoleń.

Tabela 9. Działania OWES w kategorii tworzenia miejsc pracy w 2019 r.

Miejsca pracy	OWES „Dobra Robota”	OWES Debrzno	OWES CIO	Nadwiślański OWES
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	46	72	26	0
Liczba miejsc pracy utworzonych w PS, w ramach których pracownicy pracują na podstawie stosunku pracy	46	72	26	1

Źródło: Monitoring OWES I/2020 r.

Najważniejszym z punktu widzenia SzOOP RPO WP 2014-2020 wskaźnikiem jest liczba utworzonych miejsc pracy. W tej kategorii najwyższe wyniki przedstawił OWES z subregionu metropolitalnego, natomiast najniższe – Ośrodek Nadwiślański.

Tabela 10. Trwałość przedsiębiorstw społecznych w 2019 r.

Trwałość PS	OWES „Dobra Robota”	OWES Debrzno	OWES CIO	Nadwiślański OWES
Liczba przedsiębiorstw społecznych powstałych przy wsparciu OWES, którym w okresie sprawozdawczym upłynęło 24 miesiące od rozpoczęcia działalności.	0	4	4	-
Liczba przedsiębiorstw społecznych, które zakończyły lub zawiesiły działalność przed upływem 24. miesiąca od dnia rozpoczęcia przez nich działalności	0	0	0	-
Liczba miejsc pracy, które zostały utrzymane przez 24 miesiące od ich utworzenia.	0	8	5	-

Źródło: Monitoring OWES I/2020 r.

Bardzo trudnym działaniem, z uwagi na specyfikę ekonomii społecznej jako takiej, jest utrzymanie trwałości PS oraz miejsc pracy utworzonych przez OWES. Najniższe wyniki w tej kategorii przedstawia OWES „Dobra Robota”. Pewnym sukcesem można natomiast określić wyniki na wymiarze liczby PS, które zawiesiły lub zakończyły swoją działalność. Żaden z Ośrodków nie odnotował takiego przypadku. Nadwiślański Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, jak już wcześniej wspomniano, nie był w stanie wykazać żadnych danych z uwagi na krótki okres funkcjonowania.

Tabela 11. Wydatki finansowe OWES w 2019 r.

Wydatki	OWES „Dobra Robota”	OWES Debrzno	OWES CIO	Nadwiślański OWES
Działalność związaną z animacją (w zł)	418 706	80 916	138 654	115382
Tworzenie PS (w zł)	1043600	1198647	1404677	0
Wsparcie istniejących PS (w zł)	189000	219856	0	0

Źródło: Monitoring OWES I/2020 r.

Dane dotyczące wydatków finansowych OWES w 2019 roku pokazują, że pomorskie Ośrodki Wsparcia najwięcej funduszy wykorzystywały na działalność związaną z tworzeniem przedsiębiorstw społecznych, natomiast najmniej – na wsparcie już istniejących PS. Dane wykazane przez NOWES ograniczone są z uwagi na krótki czas funkcjonowania Ośrodka.

4. PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNE NA POMORZU – INFORMACJE PODSTAWOWE

Z informacji zebranych przy pomocy kwestionariusza CATI wynika, iż najwięcej przedsiębiorstw społecznych z województwa pomorskiego działa na terenie powiatu chojnickiego, co stanowi 18,9 % badanej próby.

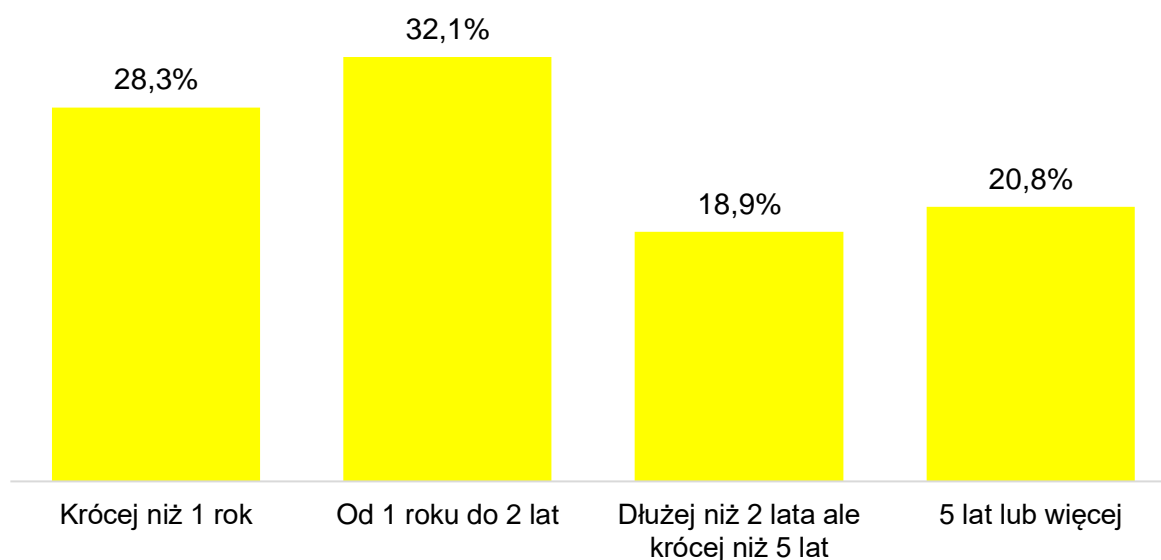
Jak pokazują dane, najliczniejszymi PS w regionie są spółdzielnie socjalne. Stanowią one ponad 62 % badanych przedsiębiorstw. Za preferencją wobec takiego rodzaju podmiotowości przemawiają według respondentów szerokie możliwości uzyskiwania funduszy unijnych oraz samorządowych, a także zrzeszeniowy charakter spółdzielni. Dla porównania, najmniej badanych przedsiębiorstw społecznych to stowarzyszenia (3,8 %). Uczestnicy badania sygnalizują, że w przypadku takiej formy prawnej wiele problemów sprawiać może duża liczba osób wymaganych do założenia podmiotu, trudności wynikające z nadzoru i kontroli oraz skomplikowany proces ewentualnego przekształcenia.

Głównym rodzajem działalności prowadzonym przez przedsiębiorstwa społeczne na Pomorzu są wszelkiego rodzaju usługi (np. komunalne, gastronomia, opiekuńcze). Spośród 53 badanych aż 49 prowadzi działalność z zakresu szeroko rozumianych usług, co stanowi 92,5 % przedsiębiorstw. Dla porównania, najmniej PS w regionie zajmuje się produkcją (np. zabawek, gadżetów), co stanowi 20,8 % badanej próby.

W kategorii wielkości przedsiębiorstw, największą grupę na Pomorzu stanowią te mniejszej wielkości – zatrudniające do 10 osób, co stanowi ponad 66 % badanych (w porównaniu do przedsiębiorstw średnich i dużych, zatrudniających powyżej 11 pracowników).

Wyniki pokazują także, iż przedsiębiorstwa społeczne w województwie pomorskim przeważnie funkcjonują krótkotrwale. Dokładniej przedstawia to Wykres 1.

Wykres 1. Przedsiębiorstwa społeczne na Pomorzu w podziale na okres funkcjonowania

N=53

5. PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNE W OBLICZU EPIDEMII COVID-19

Z uwagi na szczególne okoliczności, które zbiegły się w czasie z ewaluacją, postanowiono rozszerzyć badanie o analizę sytuacji przedsiębiorstw społecznych oraz zarys działań podejmowanych przez OWES wynikających z epidemii COVID-19.

Działania OWES

Indywidualne wywiady pogłębione pozwoliły zebrać szereg informacji na temat działań podejmowanych przez OWES w tym trudnym czasie. Okres epidemii ograniczył funkcjonowanie Ośrodków Wsparcia do działań zdalnych. Pomimo tego, wbrew wstępnym

obawom ze strony przedstawicieli OWES, realizacja projektów nie została wstrzymana i przebiega zgodnie z planem.

NOWES z racji tego, że jest najmłodszym z Ośrodków, nie zdążył uruchomić jeszcze całej oferty wsparcia. Projekt dysponuje rezerwą finansową, która stanowi doskonałe zabezpieczenie na zdarzenia nadzwyczajne, dzięki czemu w trakcie epidemii był w stanie zapewnić swoim podmiotom m.in. środki ochronne oraz przedłużenie wsparcia pomostowego. Przedstawiciel NOWES podczas wywiadu zwracał także szczególną uwagę na jakość i dojrzałość PS, które wspiera, a które nie zawiesiły swojej działalności w trudnym czasie kryzysu epidemicznego: „To właśnie ten ciężki okres pokazał, że podmioty, które wypuszczamy, są gotowe do prowadzenia działalności, do prowadzenia biznesu przede wszystkim. To jest naszym wielkim sukcesem, że udało nam się wypuścić takie podmioty”. Stała diagnoza subregionu oraz bliski kontakt z przedsiębiorstwami pozwoliły płynnie realizować projekt.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej z subregionu słupskiego zaobserwował ciekawą tendencję wzrostu zainteresowania oferowanym wsparciem. Zjawisko to OWES wytłumaczył ograniczeniem dostępności środków u innych źródeł w czasie epidemicznym. Jak mówi przedstawiciel OWES: „Stale szukamy nowych rozwiązań na miarę sytuacji która się pojawiła, sytuacji, która jest niezwykle dynamiczna”. Wśród wszelkich działań Ośrodka podstawą są bardzo dobre relacje z podmiotami, dzięki czemu możliwa jest natychmiastowa reakcja i żaden problem nie pozostaje bez rozwiązania. Przedstawiciel OWES sygnalizował także na trudności prawne – sprawniejsze przemyślenia IZ dotyczące posługiwania się przepisami pozwoliłyby wówczas pełniej wesprzeć podmioty z subregionu słupskiego.

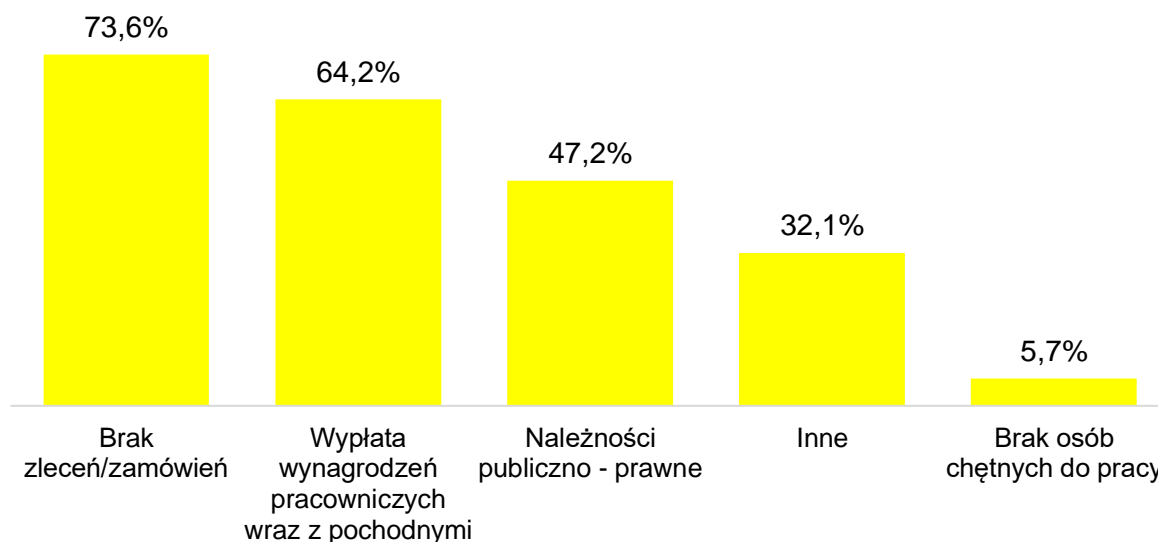
OWES w Debrznie również podjął natychmiastowe działania w celu wspierania PS. Ośrodek wprowadził między innymi przyspieszoną ścieżkę naboru dla istniejących podmiotów, które chciałyby utworzyć nowe miejsca pracy, oraz przedłużono wsparcie pomostowe i podstawowe dla pozadotacyjnych miejsc pracy. Ponadto, z uwagi na duże ryzyko związane z przebywaniem grupy osób w zamkniętym pomieszczeniu, zrezygnowano na ten czas ze wsparcia szkoleniowego na rzecz pogłębienia działań związanych z doradztwem indywidualnym. Przedstawiciel OWES podkreślił także swoje obawy odnośnie otwierania nowych PS w subregionie: „Otwieranie nowych przedsiębiorstw w czasie, kiedy inne się zamykają, jest ryzykiem, że te osoby mogą się zniechęcić. Również jest to też duże ryzyko dla projektu pod kątem ewentualnej trwałości utrzymania miejsc pracy.”

Dobra Robota, realizująca wsparcie na terenie subregionu metropolitalnego, zauważyła dwa zjawiska towarzyszące epidemii COVID19 – wyhamowanie oraz pobudzenie podmiotów do działania. Co dotyczy tego drugiego, OWES prowadził między innymi działania związane z dokładną analizą potrzeb biznesowych, która skutkowałą zmianą branży przewodniej części podmiotów, np. na prace związane z szyciem maseczek. Ponadto, dzięki wsparciu OWES, przedsiębiorstwa nawiązały ważne współprace z samorządami, a także otworzyły się na inne grupy pracowników, wśród których byli na przykład migranci. Wśród pozostałych działań znalazły się również zakup środków zabezpieczających, wprowadzenie tzw. wsparcia postojowego dla PS na miejsce pracy oraz zamówienia na usługi od PS w celu przeciwdziałania epidemii. OWES wykorzystał także ten czas na analizę dotychczasowej formuły swojego projektu.

Trudności ekonomiczne

Przedstawiciele przedsiębiorstw społecznych zostali zapytani o to, co w obecnej sytuacji epidemii jest dla nich powodem trudności ekonomicznych. Wyniki pokazują, że najczęściej przedsiębiorstw (73,6 %) zmaga się z brakiem zleceń/zamówień, które w znaczny sposób zostały wstrzymane z uwagi na ograniczenia, zaistniałe wraz z wprowadzonym stanem pandemii w Polsce. Kolejnym, równie często wskazywanym przez respondentów problemem, była wypłata wynagrodzeń pracowniczych wraz z pochodnymi. Odpowiedź tę wybrało 64,2% badanych. Ponadto, wśród innych powodów trudności ekonomicznych (32,1%) przedsiębiorstwa często wskazywały na utrudnienia w przemieszczaniu się i kontakcie z klientem, problemy ze spłatą kredytów, nagłe zerwania zleceń oraz wstrzymanie środków finansowych na zaplanowane działania.

Wykres 2. Główne problemy wywołane kryzysem, z jakimi zmagają się PS na Pomorzu w czasie pandemii

N=53

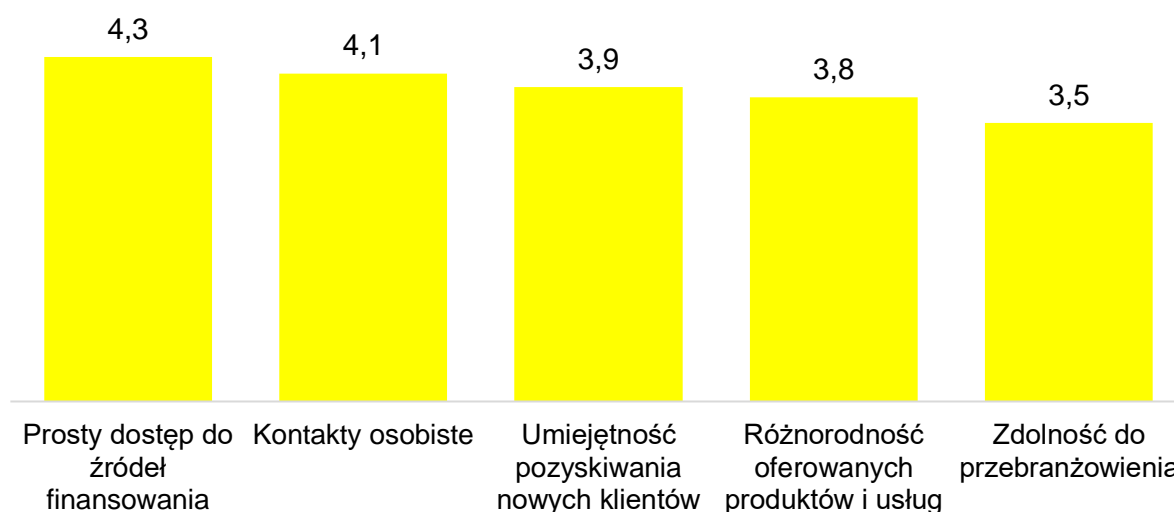
Wywiady pogłębione z przedsiębiorcami pokazały, że stan PS z uwagi na kryzys i niepewność związaną z pandemią nie jest jeszcze stabilny. Rozmowy z przedstawicielami przedsiębiorstw wskazały natomiast na pewną tendencję, a mianowicie PS tworzone przy udziale samorządów zwykle są w lepszej sytuacji ekonomicznej od pozostałych. Wy tłumaczeniem tego zjawiska jest fakt, że samorzady postrzegane są przez przedsiębiorców jako „pewniejszy klient”, który jest w stanie zapewnić ciągły zbył dla usług, oraz dodatkowo wesprzeć, np. poprzez podarowanie środków ochronnych, takich jak maseczki oraz płyny dezynfekcyjne.

Czynniki sprzyjające przedsiębiorstwom w trakcie kryzysu

Przedsiębiorstwa społeczne, zapytane o główne czynniki, które pomagają im w przetrwaniu podczas kryzysu, przeważnie twierdziły, że bardzo ważny jest dla nich łatwy dostęp do źródeł finansowych. Dane te bezpośrednio pokazują, iż u podstawy problemów, jak i rozwiązań zaradczych, są środki pieniężne. Bardzo często badane podmioty jako czynnik przydający się przedsiębiorstwom wskazywały także kontakty osobiste. Respondenci zwykle tłumaczyli

wybór tej odpowiedzi również w kategoriach potencjalnych możliwości dostępu do środków finansowych. Ponadto, wśród pozostałych odpowiedzi, których udzielili badani (24,5 %), wielokrotnie podkreślano rolę wsparcia ze strony OWES i samorządów (w kategoriach zapewnienia zleceń, skupu towarów i usług), a także wysoką kreatywność (zbiórki pieniędzy, bazarki) oraz odpowiednie podejście pracowników do wykonywanych obowiązków.

Wykres 3. Czynniki przydatne w przetrwaniu przedsiębiorstw społecznych podczas kryzysu. Średnia głównych odpowiedzi respondentów (skala 1-5, gdzie 5 oznacza najwyższą przydatność)

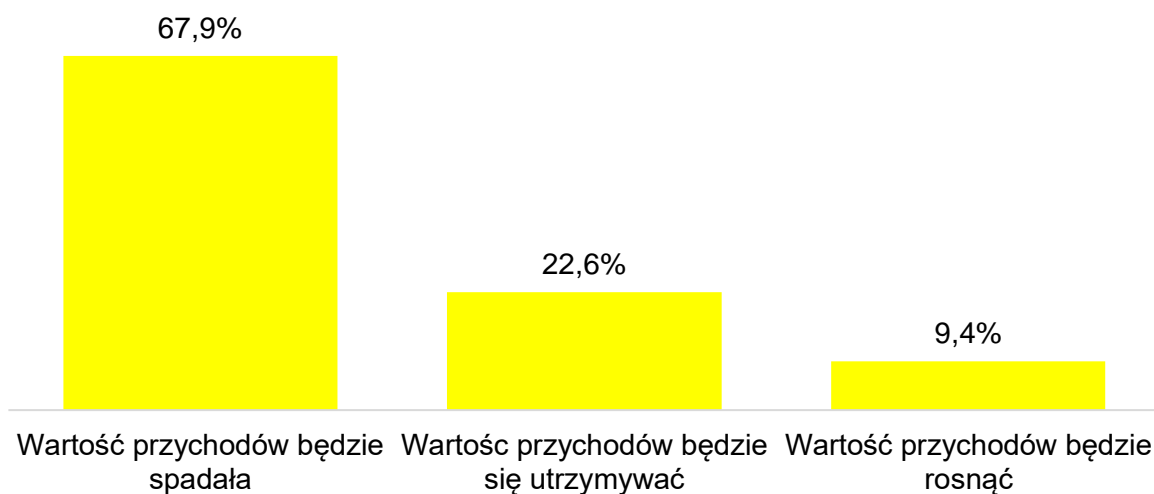

N=53

Prognozowany poziom przychodów lub strat

Przedstawiciele przedsiębiorstw społecznych, zapytani o prognozę przychodów z ich działalności w najbliższym czasie, przeważnie twierdzili, że wartość ta będzie miała tendencję spadkową. Warto zaznaczyć, że inne, bardziej pozytywne opinie badanych cechowały przedsiębiorstwa, które miały zapewnioną stałość zleceń na usługi (np. od gmin) lub branża, którą się trudnią, trafia w aktualne zapotrzebowanie na czas epidemii. Dokładny rozkład odpowiedzi przedstawia Wykres 4.

Wykres 4. Prognozowana tendencja przychodów przedsiębiorstw w najbliższym czasie

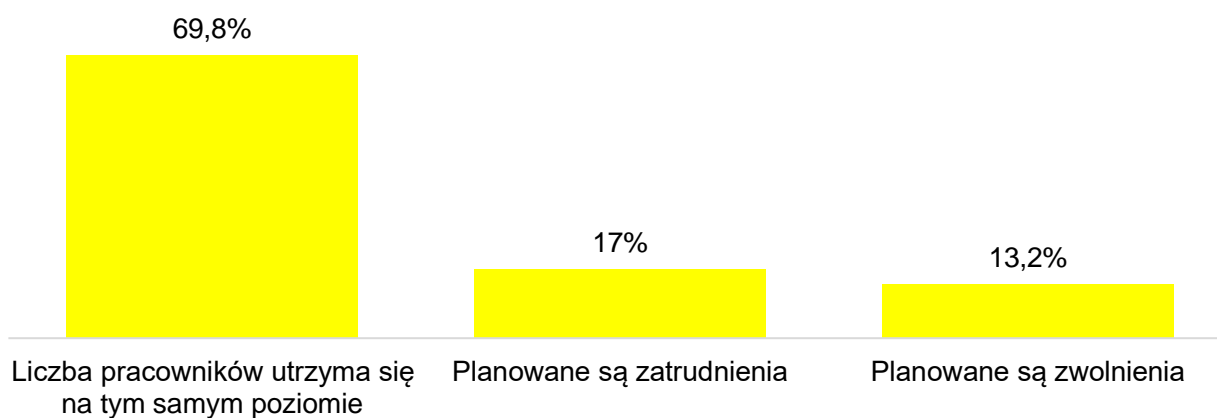

N=53

Stan zatrudnienia

Ważną kwestią, na którą istotny wpływ ma kryzys ekonomiczny spowodowany epidemią koronawirusa, jest stan zatrudnienia. Informacje zebrane od respondentów pozwalają wierzyć, że na Pomorzu przedsiębiorstwa będą robić wszystko, aby uniknąć zwolnień pracowników. Dane pokazują, że blisko 70% przedsiębiorstw będzie starało się utrzymać aktualne miejsca pracy, natomiast 17% przedsiębiorstw planuje przyjąć nowych pracowników, jeżeli sezon wakacyjny okaże się sprzyjający. Niestety, w niektórych przypadkach sytuacja finansowa jest na tyle trudna, że redukcja etatów okazuje się być jedynym rozwiązaniem. Takie działania ma zamiar podjąć około 13% przedsiębiorstw społecznych. Dane szacunkowe wskazują, iż zagrożonych może być blisko 40 miejsc pracy.

Wykres 5. Prognozowany stan zatrudnienia przedsiębiorstw społecznych w najbliższym czasie

N=53

Przeciwdziałanie kryzysowi ekonomicznemu

W ramach wielu rozwiązań, zaproponowanych w celu przeciwdziałania kryzysowi ekonomicznemu spowodowanemu wirusem COVID-19, najpopularniejszym w Polsce był pakiet wsparcia, opracowany przez Rząd pod nazwą Tarcza Antykryzysowa. Wśród szeregu opcji wsparcia zaproponowanych w ramach Tarczy, przedsiębiorstwa społeczne w województwie pomorskim najczęściej korzystały ze zwolnienia z opłacania składek (np. ZUS w przypadku spółdzielni socjalnych) oraz z programu wsparcia doraźnego (np. pożyczki). Dokładny, procentowy rozkład odpowiedzi respondentów przedstawia Wykres 6.

Z zebranych informacji wynika także, iż blisko 20% przedsiębiorstw społecznych nie skorzystało ze wsparcia oferowanego w ramach Tarczy. Respondenci, zapytani o powód tego stanu rzeczy, wskazywali głównie brak spełnienia wymogów co do ubiegania się o pomoc (np. zbyt krótko prowadzona działalność) oraz mało satysfakcjonujący system pożyczek (wysokie oprocentowanie, problemy ze spłatą pożyczek).

Wykres 6. Rodzaje wsparcia zaproponowanego w ramach Tarczy, z którego skorzystały przedsiębiorstwa społeczne w regionie

N=53

Przedstawiciele PS z regionu, poproszeni o określenie hipotetycznych działań, jakie podejmą w najbliższym czasie, aby zniwelować skutki trwającego kryzysu, przeważnie wskazywali na pożyczki finansowe. Wynik ten pokazuje, że nawet respondenci, którzy zwykle nie są zainteresowani tą formą wsparcia, gotowi są sięgnąć po owe rozwiązanie przy decyzji o definitywnym zamknięciu swojej działalności. Wśród innych odpowiedzi (22,6%) pojawiały się starania o umorzenie pożyczek oraz zmniejszenie wysokości czynszu, a także rozszerzenie różnego rodzaju działań marketingowych na internetowych platformach społecznościowych (np. Facebook).

Wykres 7. Działania planowane przez przedsiębiorstwa w najbliższym czasie, których celem jest zniwelowanie skutków trwającego kryzysu

N=53

Przedstawiciele przedsiębiorstw zostali zapytani także o to, jakich rozwiązań lub pomocy oczekiwaliby na poziomie regionalnym oraz centralnym. Wśród zebranych odpowiedzi dotyczących pomocy ze strony rządu znalazły się: zniesienie części obostrzeń, większa pomoc finansowe, łatwiejszy oraz bardziej elastyczny system uzyskiwania wsparcia z Tarczy, a także większe skupienie uwagi rządu na ekonomii społecznej. Natomiast w kwestii pomocy uzyskiwanej ze strony regionu, PS oczekują większej ilości stałych zleceń od samorządów, zwolnień z opłaty czynszu w przypadku lokali miejskich, pierwszeństwa w przetargach i większej pomocy ze strony OWES, m.in. marketingowej, finansowej (poprzez skupowanie produktów i usług) oraz równej uwagi, bez względu na czas funkcjonowania przedsiębiorstwa.

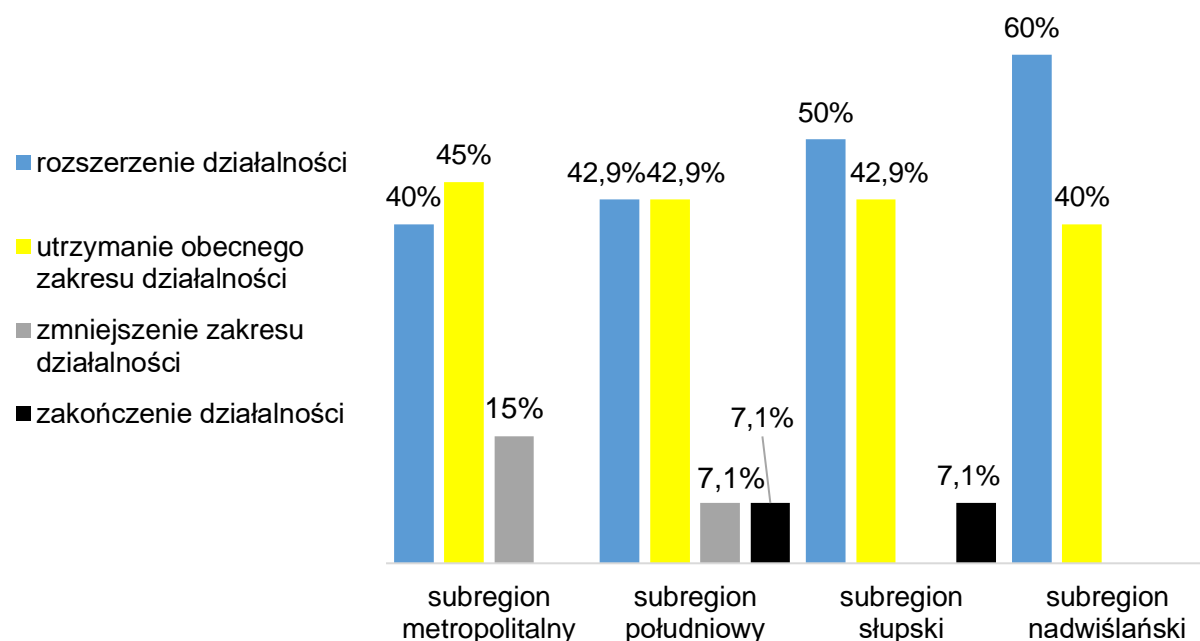
W sferze wsparcia udzielanego przedsiębiorstwom w tym trudnym czasie przez OWES, badani głównie wymieniali pomoc informacyjną oraz doradczą, a także wszelkiego rodzaju działania monitorujące. Niestety, pojawiały się także informacje o brakach kontaktu oraz zainteresowania ze strony ośrodków wsparcia. Ponadto, respondenci twierdzili również, że nawet częsty kontakt ze strony OWES, nie wpływał w znaczący sposób na trudną sytuację przedsiębiorstw. Szczegółowo, jakość wsparcia oferowanego ze strony OWES, przedstawiona jest w kolejnym rozdziale.

Plany dalszego funkcjonowania PS

Przedsiębiorstwa społeczne z województwa pomorskiego zapytane o to, jak będą wyglądały ich plany dalszego funkcjonowania w najbliższym czasie, zwykle twierdziły, że planują rozszerzenie swojej działalności, np. o nowe produkty, usługi (45,3 %) lub dążą do utrzymania obecnego zakresu działalności (43,4%). Niestety, kryzys spowodowany koronawirusem odcisnął piętno na kilku PS z województwa pomorskiego, które przewidują zmniejszenie swojej oferty (7,5%) lub nawet zakończenie działalności (3,8%).

Analizując dokładniej powyższe dane z perspektywy subregionalnej można stwierdzić, że największy odsetek przedsiębiorstw planujących rozszerzenie działalności występuje w subregionie nadwiślańskim (60%), natomiast plany zakończenia swojego funkcjonowania zakładały PS z subregionów południowego (7,1%) i słupskiego (7,1%). Dokładniejsze wyniki ilustruje poniższy wykres.

Wykres 8. Plany dalszego funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych w podziale na subregiony

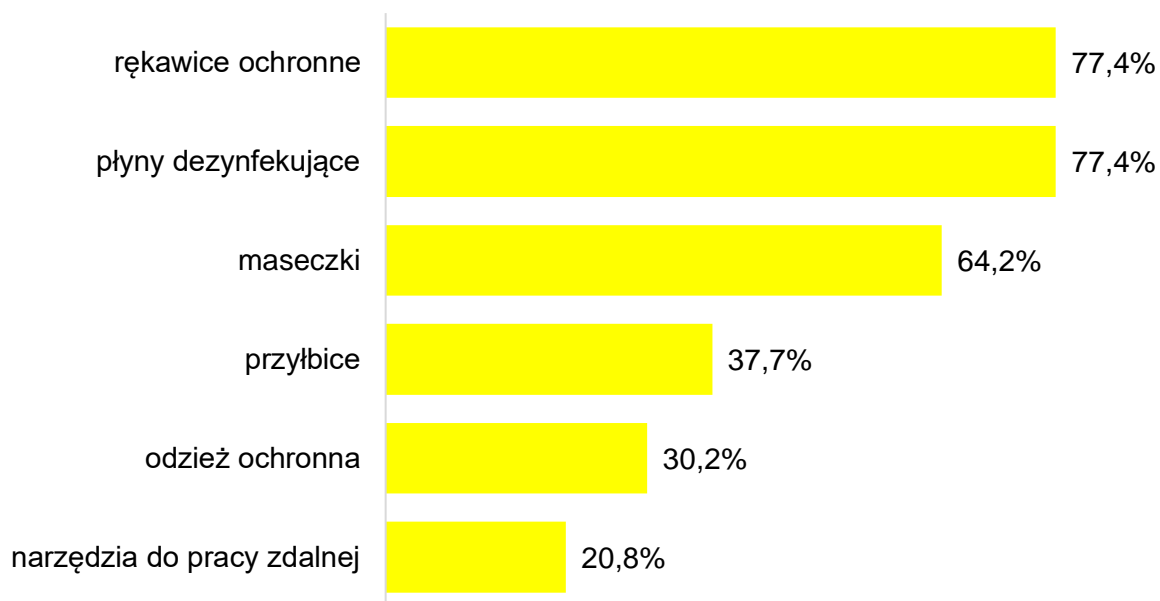

N=53

Potrzeby oraz możliwości przedsiębiorstw związane z przeciwdziałaniem COVID-19 w regionie.

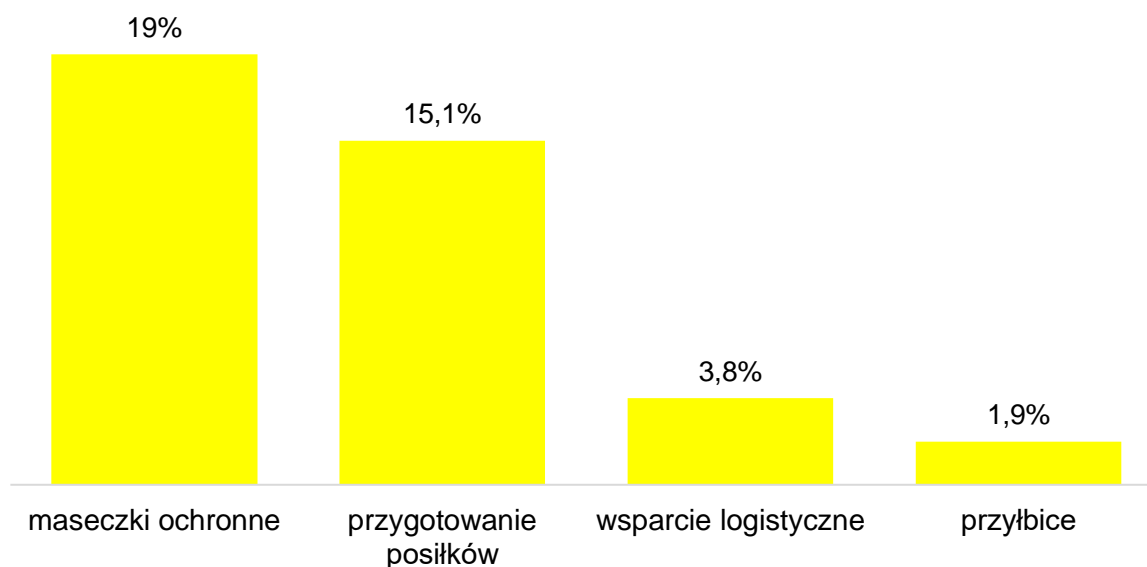
Z uwagi na czas, w jakim prowadzono badanie, priorytetem były kwestie pomocy skierowanej do przedsiębiorstw w celu umożliwienia ich dalszego funkcjonowania. Przedstawiciele PS zostali zapytani o potrzeby oraz możliwości związane z przeciwdziałaniem epidemii w regionie. Jak pokazują wyniki, aż 86,8% działających w regionie przedsiębiorstw sygnalizowało zapotrzebowanie na środki ochronne. Potrzeby PS dokładniej przedstawia Wykres 9. Ponadto, poproszono także przedstawicieli przedsiębiorstw społecznych o analizę swojego podmiotu pod względem ewentualnej oferty produktów lub usług, przydatnych w czasie epidemii. Dane pokazały, że 67% badanych PS ma możliwość płatnego lub bezpłatnego udzielenia środków przydatnych w czasie COVID-19. Szczegóły zawiera Wykres 10.

Wykres 9. Zapotrzebowanie PS z regionu na środki ochronne w związku z COVID-19

N=53

Wykres 10. Oferta PS z regionu na główne środki przydatne w czasie COVID-19

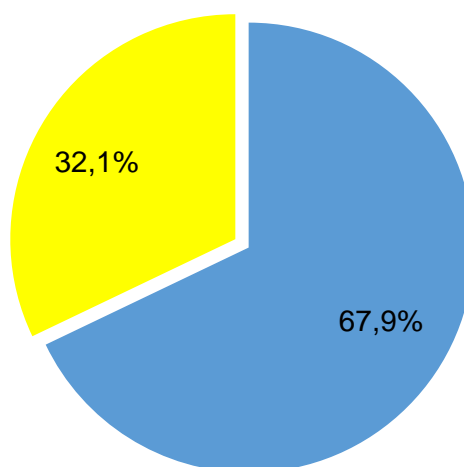
N=53

6. OCENA WSPARCIA OFEROWANEGO PRZEZ OWES

Rozpoczęcie współpracy z OWES oraz wpływ wsparcia

Obszarem leżącym u podstaw analizy wsparcia oferowanego przez OWES są dane na temat rozpoczęcia współpracy przedsiębiorstw społecznych z ośrodkami wsparcia. Odpowiedzi badanych pokazują, że 67,9% przedsiębiorstw otrzymało pomoc ze strony OWES na utworzenie miejsc pracy w nowym przedsiębiorstwie, natomiast 32,1% dotyczyło pomocy przy utworzeniu miejsc pracy w już istniejących PS.

Wykres 11. Wsparcie OWES na utworzenie miejsc pracy w nowych i istniejących PS

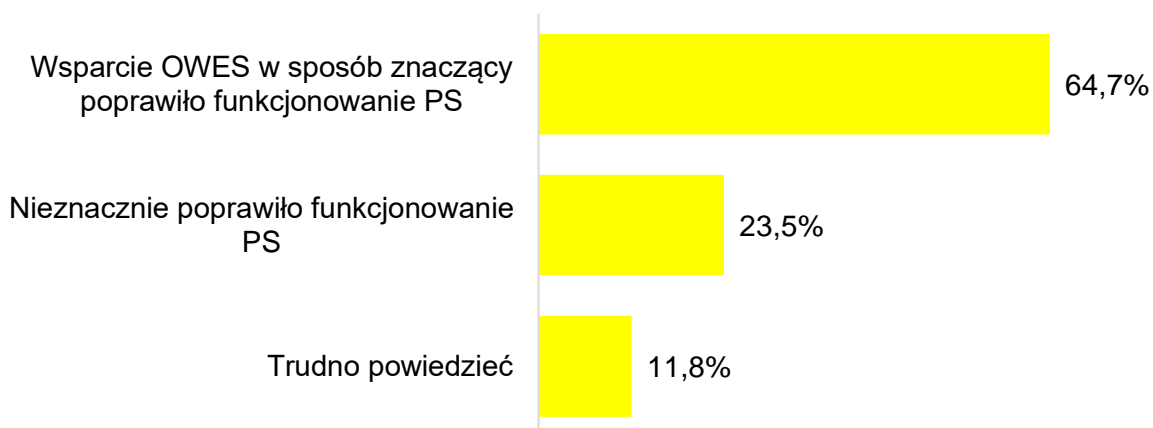
■ Utworzenie miejsc pracy w nowym PS ■ Utworzenie miejsc pracy w istniejącym PS

N=53

Respondenci, którzy otrzymali od OWES wsparcie na utworzenie miejsc pracy w istniejących PS, zostali także zapytani o ocenę funkcjonowania swojego przedsiębiorstwa w związku z pozyskaniem tej pomocy. Wyniki prezentują się następująco: 64,7% przedsiębiorstw uważa, że wsparcie OWES znacząco poprawiło ich funkcjonowanie, 23,5 % przedsiębiorstw twierdzi, iż wsparcie Ośrodków nieznacznie poprawiło ich funkcjonowanie, natomiast 11,8% przedsiębiorstw ma trudności z oceną danej sytuacji. Żaden z respondentów nie stwierdził pogorszenia sytuacji swojego przedsiębiorstwa w związku z otrzymaniem wsparcia od OWES. Dokładne wyniki ilustruje wykres 12.

Indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami PS potwierdzają powyższe dane. Przedsiębiorcy doceniają wsparcie OWES. Wśród wypowiedzi przedsiębiorców warto podkreślić jedną: „Rynek jest wymagający i nie zna pojęcia pracownika mniej wydajnego, dlatego też usługi oferowane przez przedsiębiorstwa społeczne muszą być konkurencyjne. Trudno jest teraz o pracę, wszystko jest zautomatyzowane i niejako trzeba iść z duchem czasu. Właśnie tutaj z pomocą przychodzi OWES. Bez ich wsparcia nie udałoby się.”

Wykres 12. Ocena sytuacji przedsiębiorstwa w związku z otrzymaniem wsparcia od OWES. Dotyczy przedsiębiorstw, które otrzymały pomoc na utworzenie miejsc pracy w istniejących PS

N=17

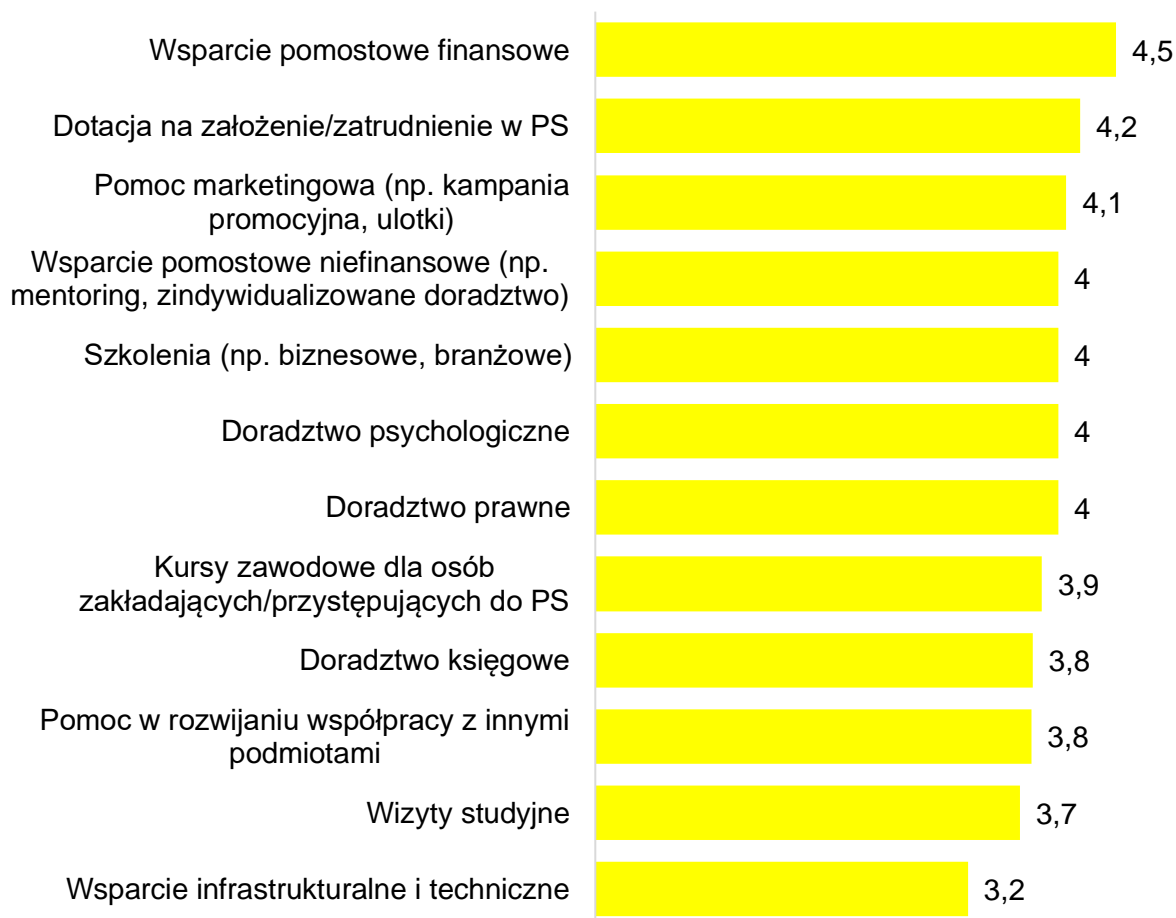
Ocena jakości poszczególnych form wsparcia

Jedną z głównych części badania była sfera pytań skierowanych do przedstawicieli przedsiębiorstw społecznych, dotycząca oceny jakości poszczególnych form wsparcia oferowanych ze strony OWES.

Z perspektywy całego regionu wsparcie oferowane przedsiębiorstwom społecznym przez ośrodki wsparcia oceniane jest więcej niż dobrze. Najlepiej na Pomorzu badani ocenili jakość wsparcia pomostowego finansowego oraz dotacje na założenie/zatrudnienie w PS (średnia 4,7), zaś najniżej punktowali jakość wsparcia infrastrukturalnego i technicznego (średnia 3,9), przy czym wynik ten dalej bliski jest dobremu.

W przypadku przedsiębiorstw z subregionu metropolitalnego respondenci najwyżej oceniali wsparcie pomostowe finansowe (4,5), natomiast najniższą średnią wykazał rodzaj wsparcia infrastrukturalnego i technicznego (3,2). Odchodząc od wyników, podczas rozmów z osobami badanymi na temat wsparcia oferowanego przez OWES „Dobra Robota” bardzo często wskazywały one na zapotrzebowanie względem szkoleń specjalistycznych, które niejednokrotnie są kluczowe dla prowadzonej przez PS działalności. Uśrednione oceny badanych przedstawia poniższy wykres.

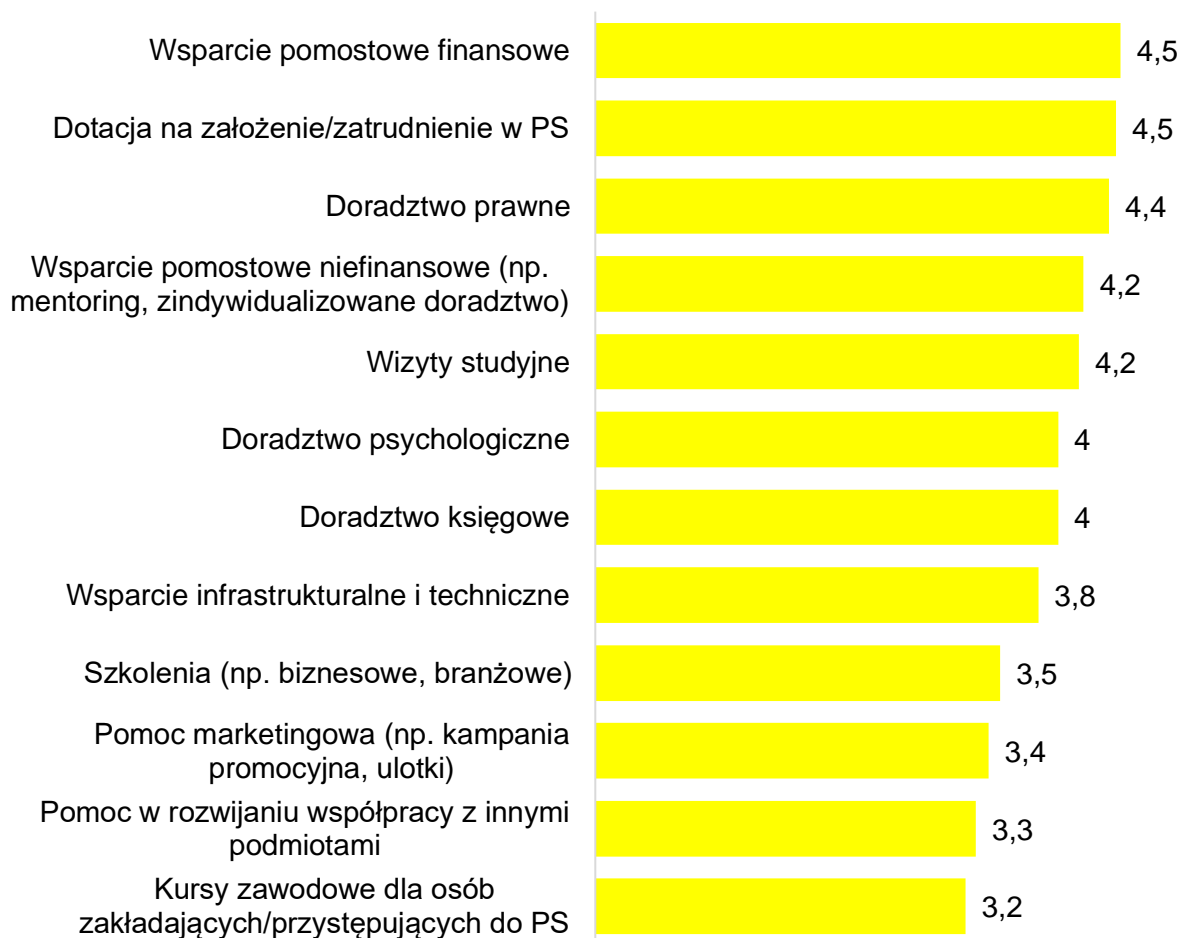
Wykres 13. Ocena jakości poszczególnych form wsparcia oferowanych przez OWES z subregionu metropolitalnego. Średnia odpowiedzi respondentów (skala 1-5, gdzie 5 jest oceną najwyższą)

N=20

Przedsiębiorstwa społeczne z subregionu południowego również najlepiej oceniają typ wsparcia pomostowego finansowego (4,5). Najniżej respondenci oceniali z kolei kursy zawodowe dla osób zakładających/przystępujących do PS (3,2). Wśród opinii na temat wsparcia oferowanego ze strony OWES Debrzno, badani kilkakrotnie sygnalizowali potrzebę większej uwagi – zainteresowanie Ośrodka zmniejszyło się w ich przypadku zaraz po otwarciu przedsiębiorstwa. Duże znaczenie dla przedsiębiorców ma również bardzo dobra mobilność działania OWES Debrzno. Jak sami stwierdzili podczas wywiadów IDI: „Wszystko załatwione jest niemal od ręki”.

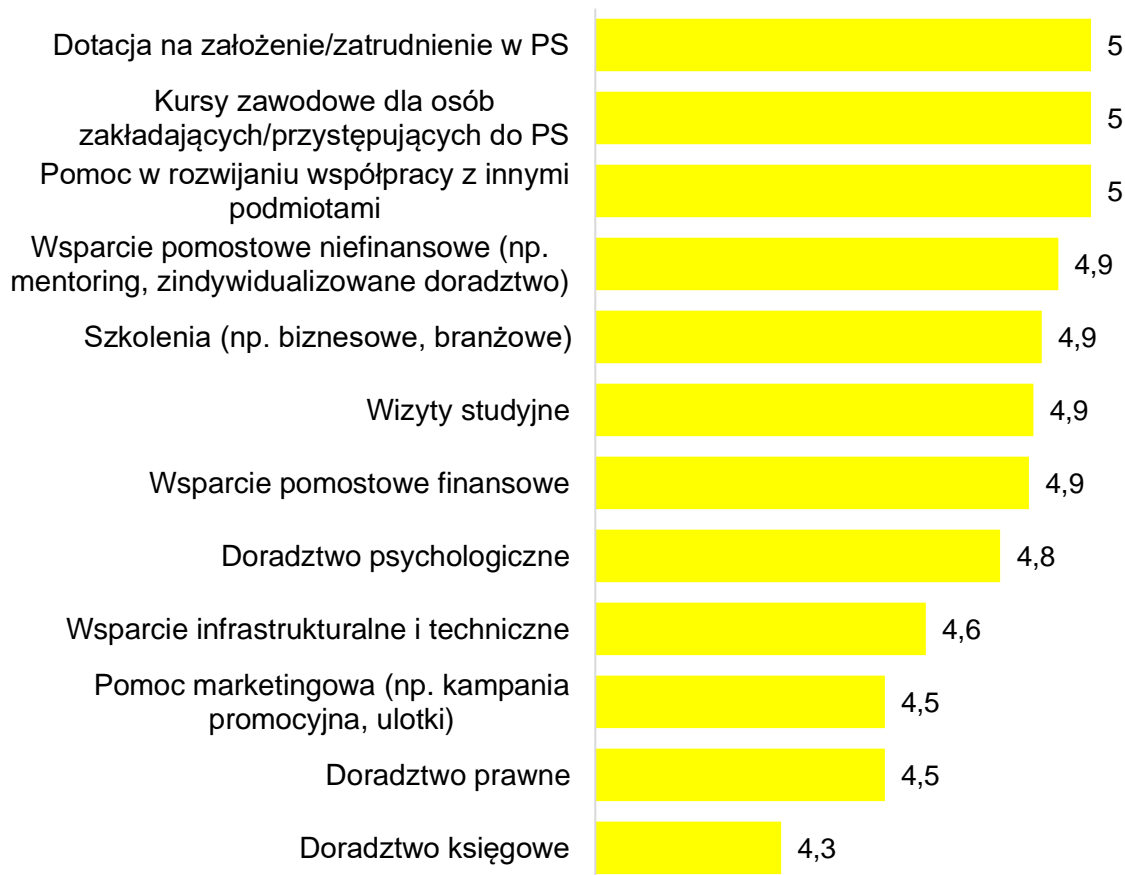
Wykres 14. Ocena jakości poszczególnych form wsparcia oferowanych przez OWES z subregionu południowego. Średnia odpowiedzi respondentów. (skala 1-5, gdzie 5 jest oceną najwyższą)

N=14

Reprezentanci przedsiębiorstw społecznych z subregionu słupskiego, estymujący wsparcie oferowane przez OWES CIO, najwyżej (5,0) ocenili dotacje na założenie/zatrudnienie w PS, kursy zawodowe dla osób zakładających/przystępujących do PS oraz pomoc w rozwijaniu współpracy z innymi podmiotami. Najniżej, lecz wciąż wysoko, oceniane jest natomiast wsparcie w postaci doradztwa księgowego (4,3). Osoby badane, poproszone o ogólny komentarz na temat pomocy ze strony Ośrodka, zwracały uwagę na lakoniczny kontakt z doradcami. Natomiast jak pokazał wywiad pogłębiony z przedstawicielem PS z subregionu słupskiego, doceniane jest doświadczenie kadry OWES, która „jest w stanie rozwiązać każdy problem”.

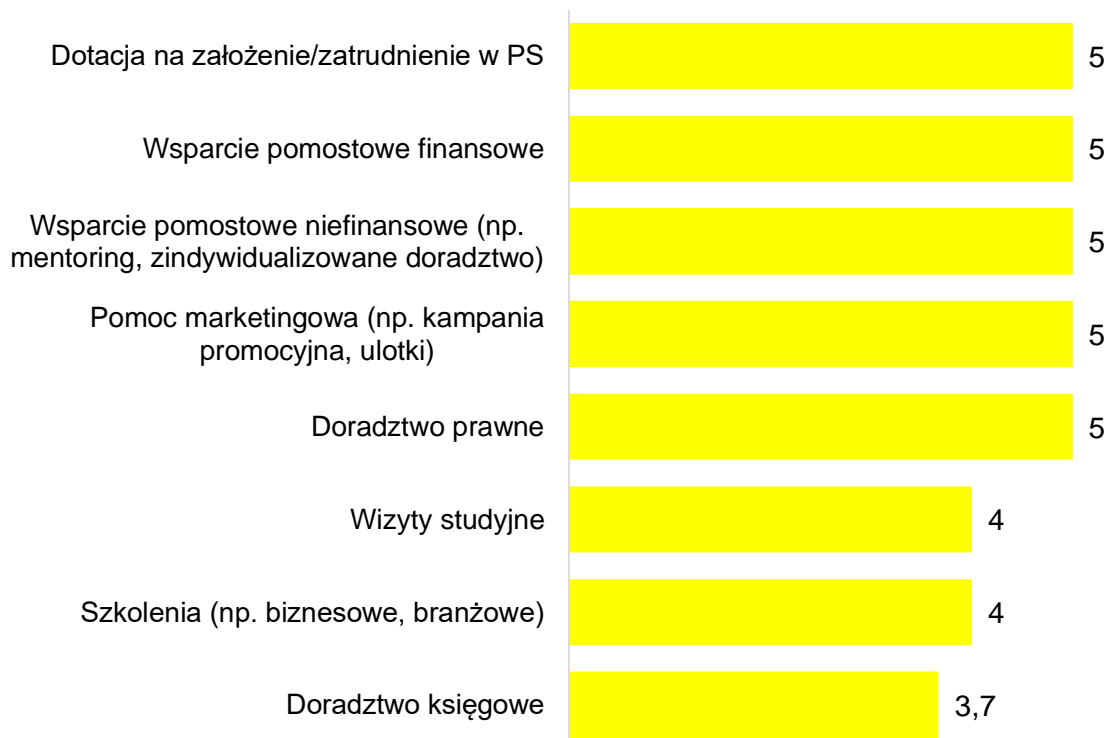
Wykres 15. Ocena jakości poszczególnych form wsparcia oferowanych przez OWES z subregionu słupskiego. Średnia odpowiedzi respondentów (skala 1-5, gdzie 5 jest oceną najwyższą)

N=14

Ocena jakości wsparcia oferowanego przez NOWES jest ograniczona z uwagi na stosunkowo krótki czas trwania projektu. Z tego też powodu, przedsiębiorstwa społeczne w subregionie nadwiślańskim nie miały okazji skorzystać ze wszystkich form pomocy prowadzonych przez Ośrodek. Wśród nieocenionych przez badanych form wsparcia znalazły się kursy zawodowe dla osób zakładających/przystępujących do PS, wsparcie infrastrukturalne i techniczne, pomoc w rozwijaniu współpracy z innymi podmiotami oraz doradztwo psychologiczne. Przedsiębiorstwa, które skorzystały z pozostałych rodzajów wsparcia Ośrodka, najwyżej (5,0) oceniły dotacje na założenie/zatrudnienie w PS, wsparcie pomostowe finansowe oraz niefinansowe, pomoc marketingową, a także doradztwo prawne. Najniżej badani ocenili natomiast jakość doradztwa księgowego z NOWES (3,7). Przedstawiciel PS z subregionu nadwiślańskiego w trakcie wywiadu indywidualnego wskazał jedynie na problemy Ośrodka związane z „mało elastycznym podejściem do wsparcia, które jest mocno projektowe”.

Wykres 16. Ocena jakości poszczególnych form wsparcia oferowanych przez OWES z subregionu nadwiślańskiego. Średnia odpowiedzi respondentów (skala 1-5, gdzie 5 jest oceną najwyższą)

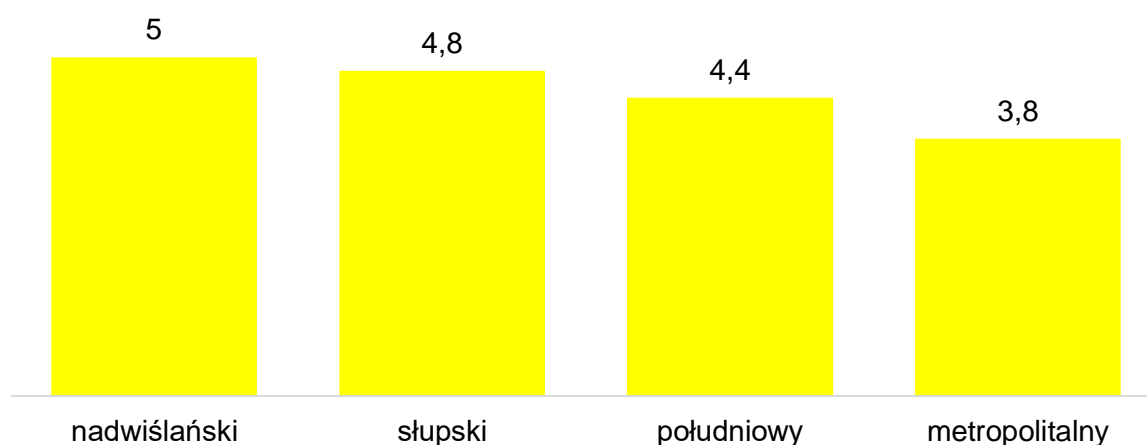
N=5

Badani reprezentanci przedsiębiorstw społecznych z Pomorza nie korzystali z innych instrumentów wsparcia, niż te, wymienione powyżej.

Użyteczność wsparcia

Kolejnym, istotnym wymiarem oceny wsparcia oferowanego przez Ośrodki jest użyteczność. Przedsiębiorstwa społeczne z całego regionu, zapytane o to czy w ogóle wsparcie otrzymane ze strony OWES było dla nich przydatne, w każdym przypadku odpowiadały twierdząco. Przy czym dokładna średnia ocen dla PS z województwa wyniosła 4,5, co jest wynikiem wysokim. Rozróżniając tę ocenę na poszczególne subregiony można powiedzieć, że najwyższą przydatnością charakteryzowało się wsparcie oferowane przez Nadwiślański Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, natomiast najniższą – pomoc udzielana przez „Dobrą Robotę” (subregion metropolitalny). Wyniki zawiera poniższy wykres.

Wykres 17. Ocena użyteczności wsparcia oferowanego przez OWES. Średnia odpowiedzi respondentów w podziale na subregiony (skala 1-5, gdzie 5 oznacza, że wsparcie udzielone przez OWES było najbardziej przydatne)

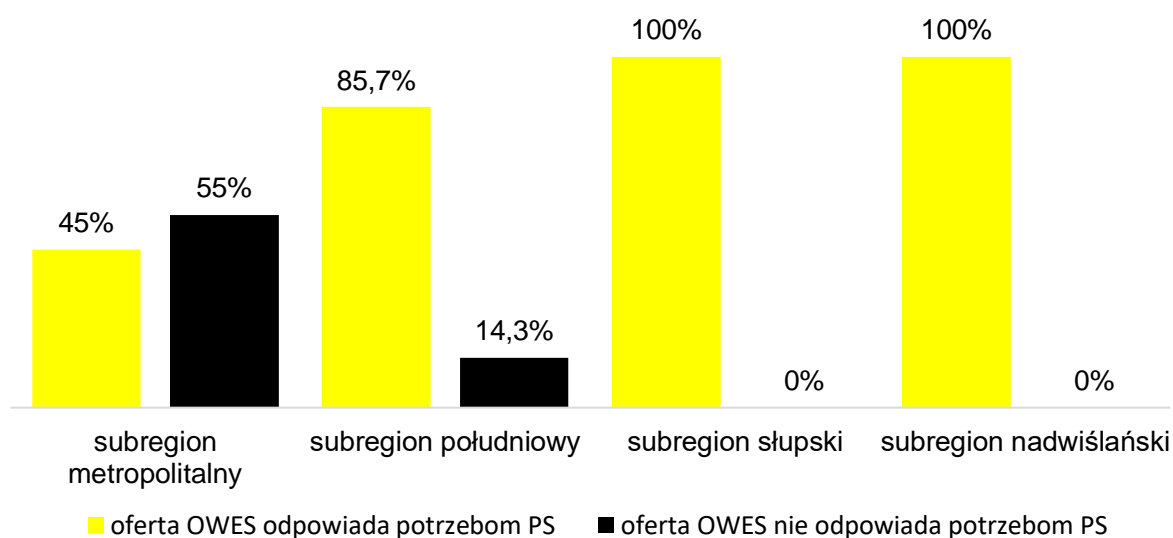

N=53

Ocena oferty wsparcia

Przedsiębiorstwa społeczne z województwa pomorskiego zapytane o to, czy oferta wsparcia OWES odpowiada potrzebom ich przedsiębiorstwa, zwykle odpowiadały twierdząco (75,5%). Pozostali badani, którzy twierdzili, iż oferta pomocy nie trafia w ich zapotrzebowanie (24,5%), sygnalizowali na brak szkoleń specjalistycznych, zbyt powolne działanie ofert w porównaniu do dużej zmienności rynku, niewystarczającą pomoc materialną oraz indywidualne problemy z doradcami kluczowymi. Szczegółowe dane odnośnie odpowiedzi badanych w podziale na subregiony zawiera Wykres 18.

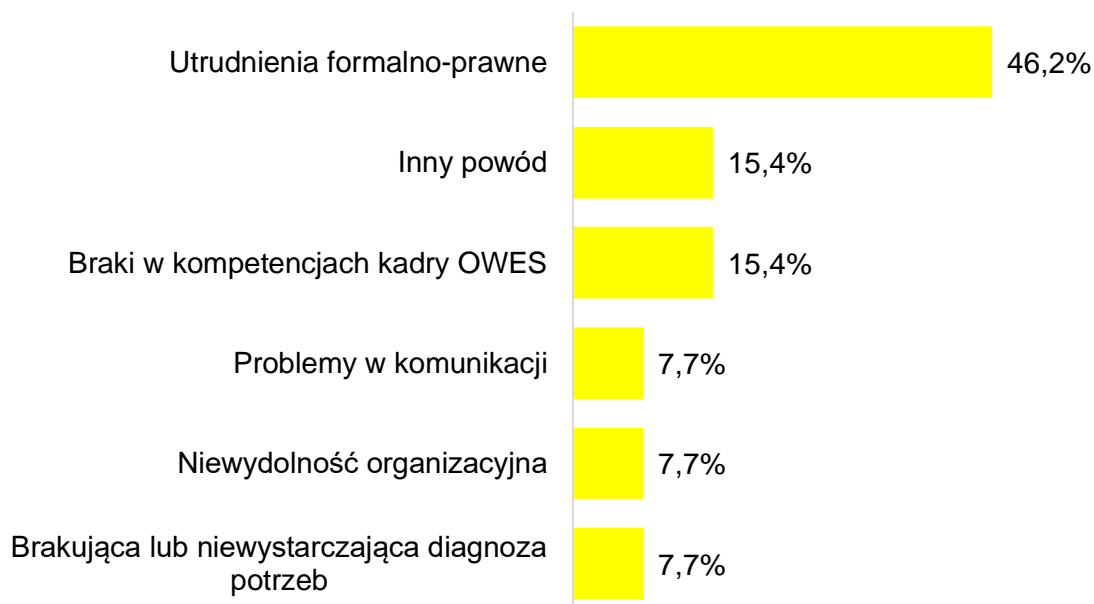
Wykres 18. Ogólna opinia na temat oferty OWES w podziale na subregiony

N=53

Przedsiębiorstwa społeczne z Pomorza, których zdaniem oferta OWES nie jest dostosowana do potrzeb, jako główny powód tego niedostosowania wskazują utrudnienia formalno-prawne (46,2%). Wśród innych powodów wymienionych przez respondentów znalazły się też problemy wynikające z ograniczeń w finansowaniu oraz niewielkiego doświadczenia doradców z branżą. Dokładniej wyniki przedstawia poniższy wykres.

Wykres 19. Główne powody niedostosowania oferty OWES

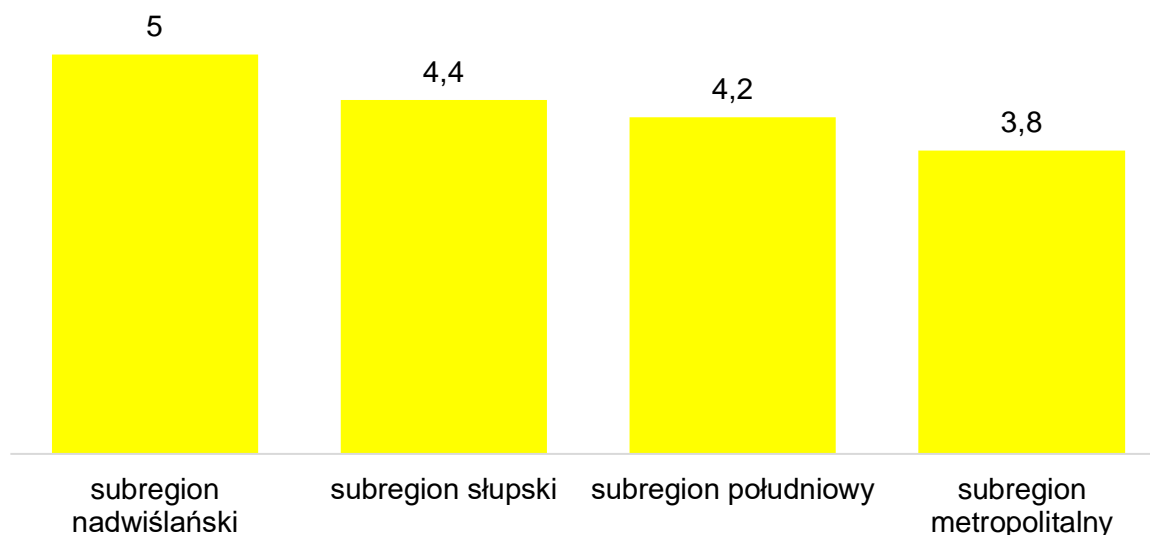

N=53

Skuteczność wsparcia

W ramach badania postanowiono sprawdzić również jak przedstawiciele przedsiębiorstw społecznych oceniają skuteczność pomocy otrzymanej ze strony OWES, rozumianą jako stopień osiągnięcia założonych rezultatów. Wyniki pokazują, że najwyższą skutecznością charakteryzuje się wsparcie oferowane przez ośrodek z subregionu nadwiślańskiego. Najniżej skuteczność wsparcia oceniają zaś PS z subregionu metropolitalnego (3,8). Średnia ocen przedsiębiorstw z całego regionu wynosi natomiast 4,4.

Wykres 20. Ocena skuteczności wsparcia oferowanego przez OWES. Średnia odpowiedzi respondentów w podziale na subregiony (skala 1-5, gdzie 5 oznacza wysoką skuteczność)

N=53

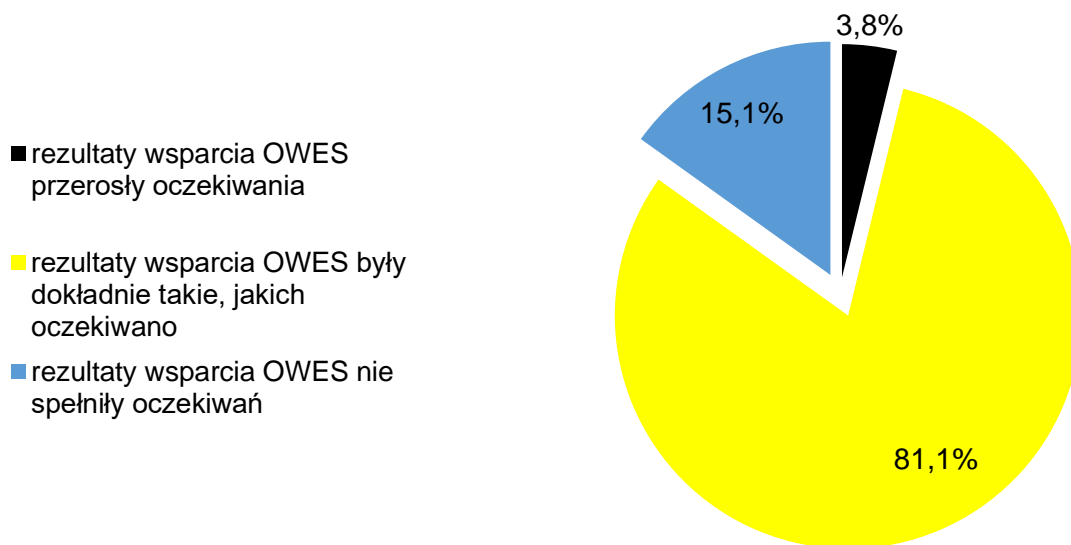
Rezultaty wsparcia

Przedsiębiorstwa społeczne zapytane o rezultaty, a więc wyniki wsparcia uzyskanego od OWES, ogólnie twierdziły, że były one dokładnie takie, jakich oczekiwano (81,1%). Dokładniejsze analizy pokazują natomiast, że wyłącznie respondenci z subregionu metropolitalnego wykazali negatywne oceny w wymiarze rezultatów pomocy, udzielonej przez Ośrodek. Wśród ich opinii pojawiły się negatywne sygnały związane m.in. z niewystarczającą opieką ze strony OWES, co spowodowało, że PS miały poczucie porzucenia w trakcie realizacji przedsięwzięcia. Ponadto wskazywano również na problemy z dyspozycyjnością i komunikacją, choć w tym przypadku sytuacja zależna była od określonego doradcy. Zdaniem badanych niekorzystny wpływ na rezultaty wsparcia miały również nazbyt rozbudowana biurokracja oraz długi czas oczekiwania na pomoc.

Powyższe opinie potwierdza również wywiad IDI z jednym z przedstawicieli przedsiębiorstw społecznych. W trakcie wywiadu przedsiębiorca twierdził, że „pomimo wcześniejszych uzgodnień – oczekiwania rozminęły się z rzeczywistością” oraz „OWES jest najslabszy organizacyjnie, wszystkiego chcą od nas na wczoraj, natomiast w drugą stronę to tak nie działa, płatności nie są wypłacane w terminie, co jest bardzo problematyczne”.

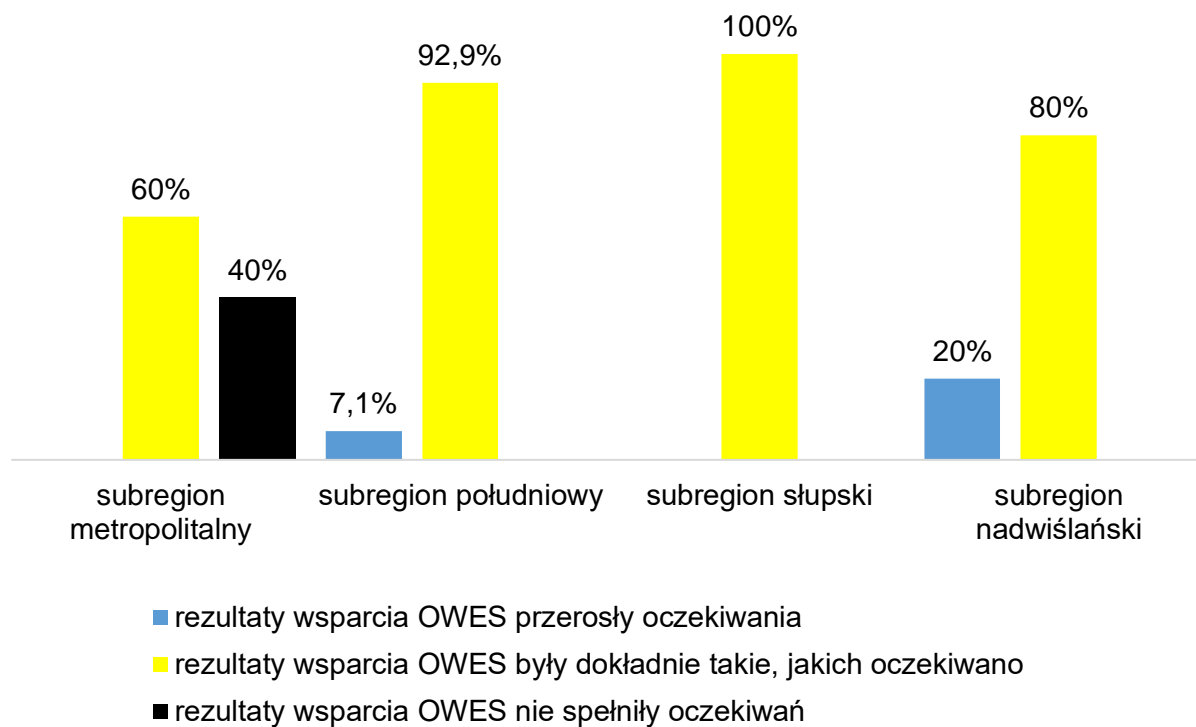
Dokładny rozkład odpowiedzi badanych na poziomie regionalnym oraz subregionalnym ilustruje Wykres 21 oraz Wykres 22.

Wykres 21. Ocena rezultatów wsparcia oferowanego przez OWES na poziomie województwa

N=53

Wykres 22. Ocena rezultatów wsparcia oferowanego przez OWES w podziale na subregiony

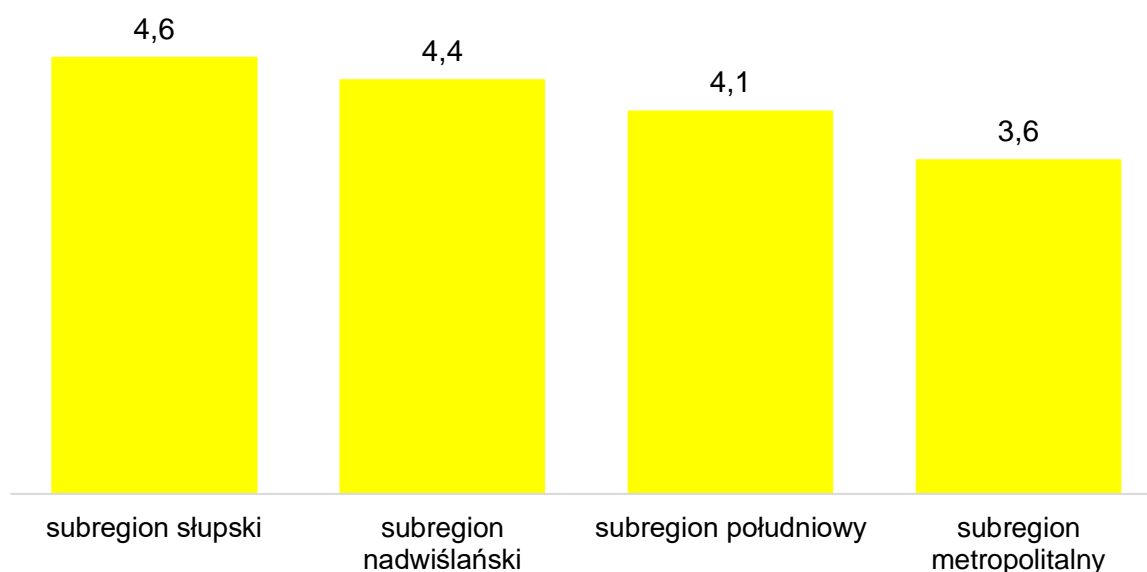

N=53

Efektywność wsparcia

Ważnym kryterium oceny wsparcia OWES przez przedsiębiorstwa społeczne jest również efektywność. Opisuje ona relację rezultatów wsparcia do poniesionych na jego rzecz kosztów, inaczej zwaną współmiernością. Ogólna średnia ocen wszystkich przedsiębiorstw, dotycząca tego wymiaru wynosi 4,2 co jest oceną dobrą. Uszczegóławiając tę ocenę na poszczególne subregiony można powiedzieć, że najwyższy wynik efektywności osiągnął OWES CIO (4,6) natomiast najniższy OWES „Dobra Robota” (3,6).

Wykres 23. Ocena efektywności wsparcia oferowanego przez OWES. Średnia ocen badanych przedsiębiorstw w podziale na subregiony (skala 1-5, gdzie 5 oznacza największą współmierność)

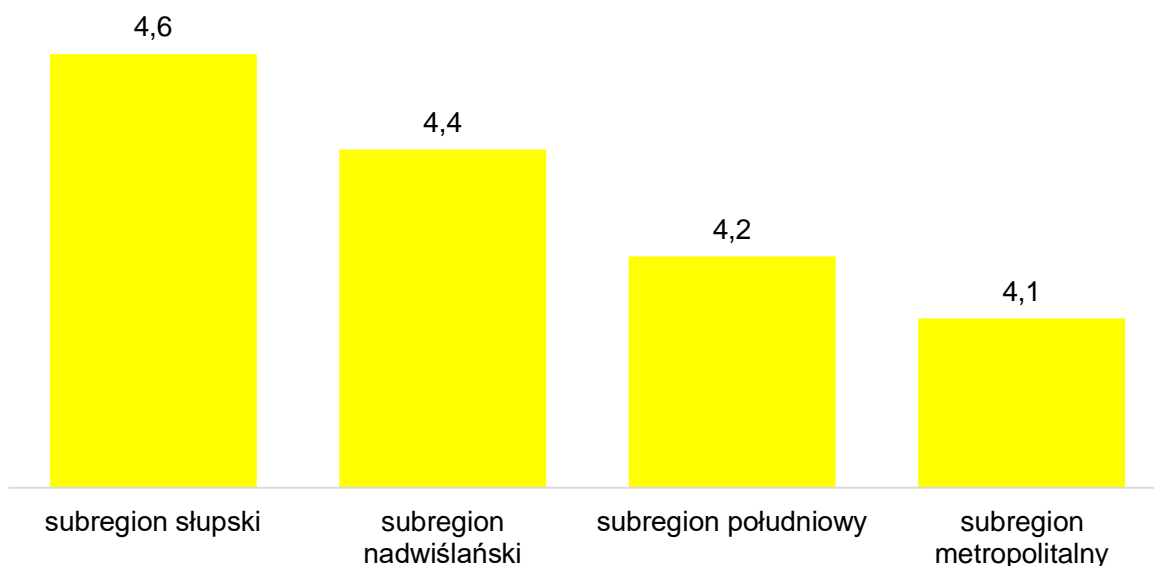

N=53

Trwałość wsparcia

Przedstawiciele przedsiębiorstw społecznych oceniali także pomoc otrzymaną od OWES w wymiarze trwałości. Jak pokazują wyniki, średnia ocen badanych z całego województwa pomorskiego wynosi 4,3 przy skali pięciostopniowej, gdzie 5 oznacza, że rezultaty utrzymują się długotrwale. Przedsiębiorstwa z poszczególnych subregionów oceniły wsparcie ze swoich Ośrodków następująco: 4,6 - subregion słupski, 4,4 – subregion nadwiślański, 4,2 południowy oraz 4,1 – metropolitalny. Powyższe wyniki przedstawia Wykres 24.

Wykres 24. Ocena trwałości wsparcia oferowanego przez OWES. Średnia ocen badanych przedsiębiorstw w podziale na subregiony (skala 1-5, gdzie 5 oznacza, że rezultaty utrzymują się długotrwale)

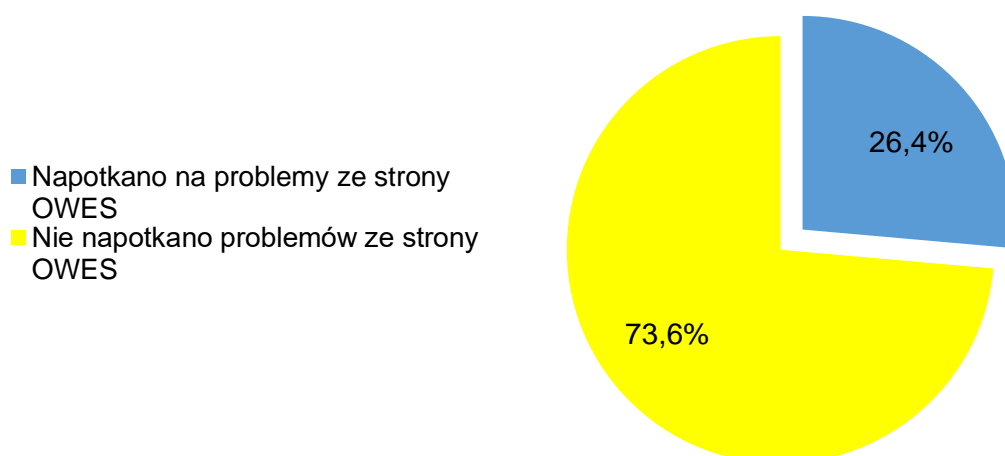

N=53

Bariery związane ze wsparciem OWES

W ramach badania respondenci zostali także zapytani o to, czy w trakcie starań o wsparcie lub podczas korzystania ze wsparcia napotkali na jakieś bariery ze strony OWES. Wyniki pokazały, że 26,4% badanych przedsiębiorstw miało tego typu problemy.

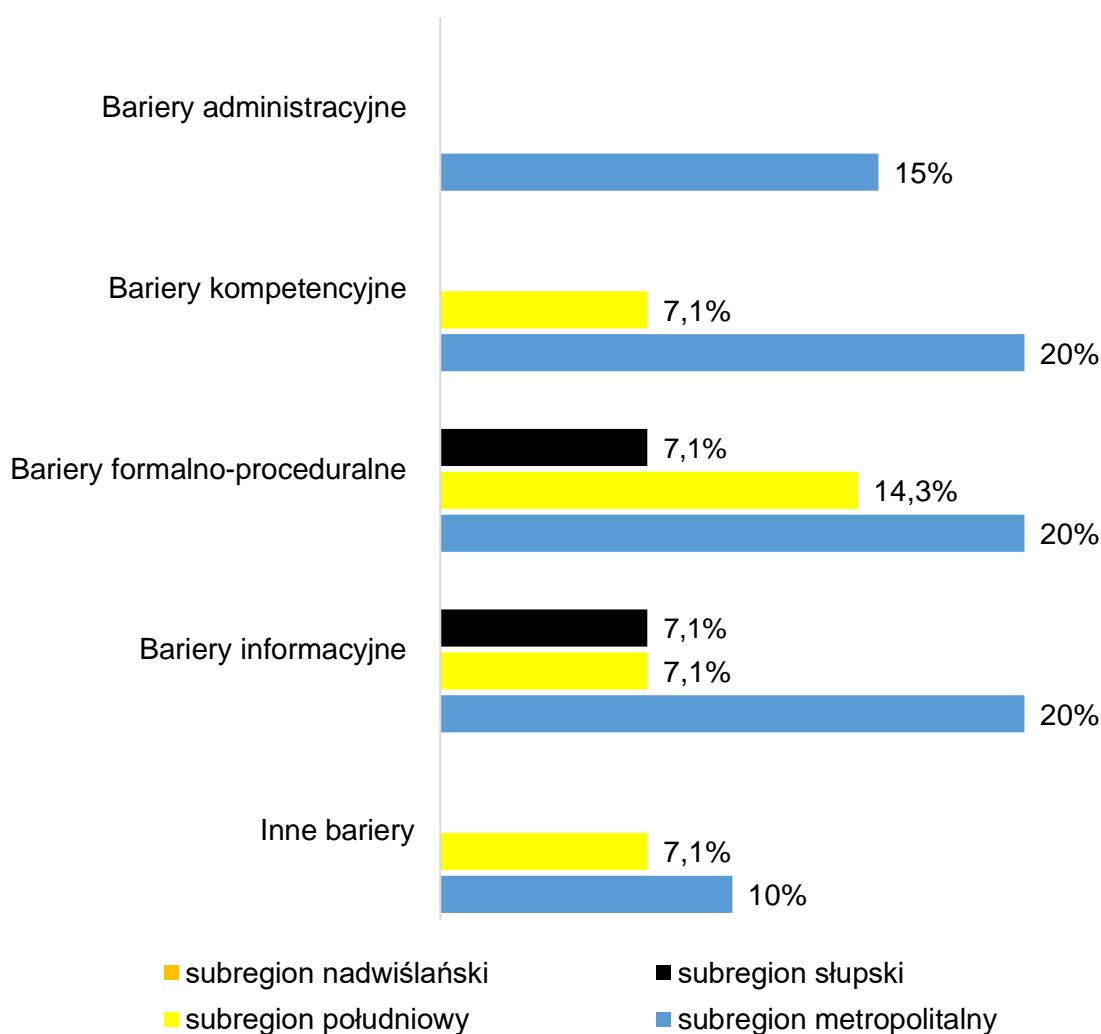
Wykres 25. Przedsiębiorstwa społeczne na Pomorzu - bariery ze strony OWES

N=53

Przedsiębiorstwa społeczne, które zasygnalizowały problemy, przeważnie stykały się z barierami formalno-proceduralnymi (50%), np. skomplikowaną dokumentacją; barierami informacyjnymi (42,9%), np. brakiem dostępu do informacji; barierami kompetencyjnymi (35,7%), np. brakiem kwalifikacji pracowników OWES do sprostania określonym wymogom; oraz barierami administracyjnymi (21,4%), wśród których były m.in. trudności związane z wymaganymi dokumentami ze strony organizatorów wsparcia. Inne bariery, z jakimi zetknęli się respondenci (21,4%), dotyczyły w głównej mierze problemów z terminowością ze strony OWES. Poniższy wykres przedstawia dane pogrupowane na odpowiedzi wszystkich respondentów z danego subregionu.

Wykres 26. Rodzaje barier ze strony OWES w podziale na subregiony

Subregion metropolitalny N=20, subregion południowy N=14, subregion słupski N=14, subregion nadwiślański N=5

7. FUNKCJONOWANIE OWES

Oczekiwana pomoc ze strony OWES

Wywiady IDI z przedstawicielami przedsiębiorstw społecznych pozwoliły wskazać pewne sfery, w których przede wszystkim oczekiwane jest wsparcie ze strony OWES. Jedną z takich sfer jest problem z zapewnieniem zastępstwa dla pracowników. Przedsiębiorcy twierdzą, iż nierzadko mierzą się z trudnościami wynikającymi z tego, że osoby narażone na wykluczenie społeczne, które zostały zatrudnione w PS, borykają się ze specyficznymi problemami, jak np. alkoholizm. Wówczas muszą sami zadbać o swój rynek pracowniczy. Rozmowy z przedstawicielami przedsiębiorstw ze wszystkich subregionów podkreśliły także duży problem, jakim jest z ich punktu widzenia trudność w uzyskaniu możliwości szkoleń specjalistycznych dla osób już zatrudnionych w przedsiębiorstwach. Posiadanie określonych umiejętności bądź uprawnień jest bardzo często widziane jako warunek konieczny dla prowadzenia działalności. Poważnym problemem sygnalizowanym przez przedsiębiorców jest także ich niedostateczne dojście do klienta biznesowego. Przedstawicielom PS z regionu bardzo zależy na podkreśleniu roli wsparcia marketingowego w rozumieniu nawiązania kontaktów handlowych.

Trudności OWES

Wywiady pogłębione z przedstawicielami OWES oraz IZ dostarczyły wielu cennych informacji dotyczących trudności, z jakimi borykają się Ośrodki w regionie oraz rozwiązań, które mogłyby ułatwić realizację ich działań. Podstawową potrzebą OWES, którą zgłaszali przedstawiciele ze wszystkich subregionów jest „potrzeba sprawności dotyczącej przepisów”. Mnogość, sprzeczność oraz długi czas oczekiwania na zajęcie stanowisk w sprawie przepisów, zarówno na poziomie regionalnym, jak i centralnym, znacznie utrudnia działalność OWES. Problem ten dostrzega także IZ: „Zdecydowanie brakuje tej jasności. Widać to po spotkaniach w Warszawie, że samo Ministerstwo nie ma jasnych odpowiedzi na pytania. OWES w różnych województwach postępują inaczej w stosunku do pojawiających się zapisów”. Konsekwencją tego jest nierzadko uniemożliwienie wsparcia przedsiębiorstw społecznych. Potwierdzają to słowa jednego z przedstawicieli OWES, dotyczące sytuacji związanej z wprowadzeniem stanu epidemii: „Nie mogliśmy udzielić tak naprawdę naszym podmiotom pomocy dlatego, że na drodze stanęły nam przepisy prawne”. Ponadto, bardzo częstym problemem sygnalizowanym ze strony przedstawicieli Ośrodków jest kwestia słabej rozpoznawalności ekonomii społecznej w regionie. OWES twierdzą, że „cały czas pracujemy w tzw. bańce. Rozpoznawalność dotyczy kręgu bardzo specyficznych podmiotów. Niektóre podmioty nie mają nawet pojęcia, że to co robią, to ekonomia społeczna”. W tych warunkach bardzo problematyczne okazuje się znalezienie współpracy z biznesem, który „widzi przedsiębiorstwa społeczne jako te gorsze podmioty, które wyciągają rękę z prośbą, a nie są widziane jako partner”. W związku z tym, należałoby podjąć wszelkie możliwe działania, aby zmienić tę świadomość. Inną kwestią sprawiającą trudność ośrodkom wsparcia w regionie jest duża rozbieżność względem monitoringu wymaganego przez IZ oraz Ministerstwo. Jak mówi jeden z przedstawicieli OWES: „Ujednolicenie tych wymagań na pewno ułatwiłoby funkcjonowanie OWES”. Wiele problemów Ośrodkom przysparza także formuła projektowa OWES. Przedstawiciel jednego z Ośrodków twierdzi, że „jak na tak ważne działania skierowane do grupy osób objętych interwencją, OWES ma bardzo hierarchiczną i bardzo sztywną strukturę. Nie należy osób –

które objęte są interwencją, i które wymagają elastycznego podejścia - obarczać tak konkretnymi i sztywnymi wytycznymi". Wymarzoną formą funkcjonowania OWES byłaby natomiast działalność na zasadzie instytucji, ponieważ obecnie, zdaniem jednego z przedstawicieli Ośrodków „są organizacją, której nikt serio nie traktuje”. Ostatecznie, co się tyczy formuły projektowej, zdaniem OWES bardzo ciężko jest utrzymać stałą kadrę, ponieważ „założenia dotyczące stawek zatrudnienia specjalistów są ustalane i przyjmowane na kilka lat wstecz, a czas i pensje idą do przodu”. Z uwagi na skomplikowany montaż finansowy projektów, ciężko znaleźć rozwiązanie tej sytuacji. Swego rodzaju niepewność względem realizacji wskaźników sygnalizuje również IZ. Podmiot prowadzący OWES w związku z niepewną sytuacją wywołaną koronawirusem obawia się problemów wynikających z wniesienia wkładów własnych partnerstw realizujących projekty, a także problemów z trwałością tworzonych przez OWES miejsc pracy: „Docierają do nas niepokojące informacje odnośnie trwających procesów likwidacji PS. Ciężko obecnie określić skalę tego zjawiska”.

Współpraca OWES z interesariuszami

W ramach wywiadów pogłębionych IDI, przedstawiciele OWES zostali zapytani o to, jak oceniają współpracę z poszczególnymi podmiotami w regionie.

„Dobra Robota” jest wyjątkowym OWES, na poziomie regionu oraz kraju, z uwagi na formę powołania (projekt został wpisany w Zintegrowane Inwestycje Terytorialne). Z racji tego, że partnerstwo obejmuje przedstawicieli sektora samorządowego, współpraca Ośrodka na tej płaszczyźnie przebiega bezproblemowo. W kwestii współdziałania ze środowiskiem akademickim dotychczasowa relacja była znikoma. Jak twierdzi przedstawiciel OWES: „Mamy nadzieję, że możliwość współpracy pojawi się wraz z uruchomieniem pierwszego w Polsce akceleratora dla biznesu społecznego”. Relacja Ośrodka z IZ opisywana jest przez przedstawicieli obydwu podmiotów jako „wzorowa, partnerska”. Pewne uwagi pojawiły się natomiast na linii współpracy ROPS z OWES. Jak twierdzi przedstawiciel OWES: „Mamy mniejsze poczucie współpracy, mniej rzeczy robimy wspólnie”. OWES bardzo dobrze przyjął informacje o powiększeniu zespołu ROPS zajmującego się ekonomią społeczną, natomiast wyraża „większe oczekiwania wobec bycia koordynatorem dla takiego ciała, jakim jest PKRES”. Przedstawicielowi „Dobrej Roboty” zależałoby nam na tym, aby „to ciało było bardziej efektywne, wydajne. Z drugiej strony może to nie musi być to ciało, aby chcieć robić różne fajne rzeczy”. OWES preferowałby też nową formułę współpracy OWES-ROPS, gdzie „OWES ma prawo wprowadzania zmian, a nie tylko podlegania tym zmianom”.

Z kolei OWES w Debrznie ocenia współpracę z samorządem w powiatach człuchowskim i chojnickim bardzo dobrze. Nieco „trudniejszym terenem” jest, zdaniem przedstawiciela ośrodka, powiat kościerski (choć i tutaj relacja oceniana jest wysoko). Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej z subregionu południowego bardzo dobrze opisuje również kontakty ze szkolnictwem do poziomu uczelni wyższych. Ponadto, współpracę Ośrodka z IZ ocenia jako partnerską, natomiast w przypadku ROPS twierdzi, że stosunki są wręcz „koleżeńskie”.

OWES z subregionu słupskiego uważa natomiast, że współpraca Ośrodka z jednostkami samorządu terytorialnego „mogłaby się pozacieśniać”. Podobnie, według przedstawiciela OWES, wygląda relacja z Urzędami Pracy, która określana jest jako „kurtuazyjna”. Natomiast współpraca z ROPS i IZ oceniana jest bardzo dobrze. Na wymiarze relacji z instytucją

zarządzającą pojawiają się jednakże „problemy natury proceduralnej”, spowodowane obowiązkiem częstszych rozliczeń w porównaniu do innych projektów oraz trudnościami wynikającymi z nakładania ewentualnych korekt.

Nadwiślański Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej jest bardzo zadowolony ze współpracy z Urzędem Marszałkowskim (IZ oraz ROPS), a także z ośrodkami pomocy społecznej ze swojego subregionu. Nawiązywane są także relacje z urzędami pracy oraz jednostkami samorządu, chociaż – jak mówi przedstawiciel NOWES – „działania poza Dzierzgoniem są bardzo trudne”. OWES zaplanował także aktywności związane ze szkolnictwem, jednak z uwagi na epidemię, plany te zostały tymczasowo wstrzymane.

Wszyscy przedstawiciele instytucji zarządzającej oraz Ośrodków Wsparcia uczestniczący w wywiadach IDI, wyrazili olbrzymią potrzebę spotkań na linii ROPS – IZ – OWES. Działanie to z pewnością przyniesie pozytywny efekt względem nie tylko polepszenia komunikacji, ale także prac nad rozwojem ekonomii społecznej w regionie.

8. WNIOSKI ORAZ REKOMENDACJE

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie głównych wniosków płynących z niniejszej pracy wraz z praktycznymi rekomendacjami w zakresie możliwego oddziaływania na rzecz poprawy funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej w regionie.

Tabela 12. Wnioski oraz rekomendacje.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja
Przedsiębiorstwa społeczne na Pomorzu		
1.	Ponad połowa PS w regionie działa poniżej 2 lat.	Biorąc pod uwagę problemy z trwałością funkcjonowania PS należy ukierunkować działania na tę dziedzinę wsparcia.
2.	Główne branże prowadzonych PS dotyczą usług opiekuńczych, usług komunalnych oraz gastronomii.	Należy wspierać także branże podążające za obecnymi trendami. Przedsiębiorstw oferujących produkty zgodne z aktualnym popytem rynkowym jest niewiele.
Przedsiębiorstwa społeczne w obliczu epidemii COVID-19		
3.	System wsparcia ekonomii społecznej w regionie nie był gotowy na zagrożenie epidemiczne.	Należy opracować stałe rozwiązania umożliwiające jak najlepsze funkcjonowanie na wypadek nawrotu lub wystąpienia podobnych okoliczności.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja
4.	Na drodze do pełnego umożliwienia wsparcia PS przez OWES stały sprzeczne przepisy oraz długi czas oczekiwania na stanowiska prawne.	Wymagane jest zwiększenie sprawności prawnej na poziomie regionalnym i centralnym. Działania prawne powinny być bardziej zdecydowane i powinny trwać krócej.
5.	Głównymi problemami PS w trakcie epidemii (lockdownu) były brak zleceń oraz brak funduszy na zapewnienie wynagrodzeń pracowniczych.	Potrzebne są szersze działania zmierzające do zapewnienia zbytu na produkty i usługi PS (np. zdobycie kontaktów biznesowych, możliwość skupu przez samorządy i OWES, większa elastyczność przepisowa/projektowa oferowanego wsparcia).
6.	Przedsiębiorstwa społeczne w regionie często nierzadko nie mogły lub nie wiedziały jak skorzystać ze wsparcia oferowanego podczas epidemii.	Należy zmniejszyć wymagania względem możliwości skorzystania przedsiębiorstw z danego rodzaju wsparcia. Potrzebne są także szerszej zaplanowane działania informacyjne w przypadku wystąpienia podobnych okoliczności.
7.	Przedsiębiorstwa społeczne, utworzone przy udziale JST, cechowało stabilniejsze funkcjonowanie w czasie epidemii.	Pozostałe przedsiębiorstwa społeczne (prywatne) wymagają większej uwagi oraz wsparcia w razie pojawienia się trudnych okoliczności gospodarczych.
Ocena wsparcia oferowanego przez OWES		
8.	Przedsiębiorcy społeczni narzekają szczególnie na możliwości wsparcia szkoleniowego, oferowanego przez OWES – zwłaszcza w postaci szkoleń specjalistycznych. Natomiast najslabiej ocenianym pod względem jakości rodzajem wsparcia w regionie jest wsparcie infrastrukturalne i techniczne.	OWES powinny podjąć większe starania w celu zapewnienia przedsiębiorstwom satysfakcjonującej możliwości wsparcia na tych wymiarach.
9.	Wśród PS jest duże zapotrzebowanie na szkolenia dla osób już zatrudnionych.	Ośrodki powinny rozszerzyć ofertę wsparcia uwzględniając tę potrzebę.
10.	Najniżej ocenianymi jakościowo rodzajami wsparcia z poszczególnych subregionów są:	Celem poprawienia jakości oferowanych usług, Ośrodki Wsparcia powinny podjąć działania mające na celu poprawienie jakości poszczególnych rodzajów wsparcia.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja
	<ul style="list-style-type: none"> • OWES z subregionu metropolitalnego – wsparcie infrastrukturalne i techniczne; • OWES z subregionu południowego – kursy zawodowe dla osób zakładających/przystępujących do PS; • OWES z subregionu słupskiego oraz OWES z subregionu nadwiślańskiego – wsparcie księgowo. 	
11.	<p>Najniżej z perspektywy całego regionu badani oceniają wsparcie w wymiarach użyteczności, efektywności, trwałości i skuteczności ze strony OWES z subregionu metropolitalnego. Ponadto, wyłącznie badani z subregionu metropolitalnego wyrażali niezadowolenie z rezultatów wsparcia.</p>	<p>Wymagana jest interwencja OWES, poprawiająca oferowane wsparcie na danych wymiarach.</p>
12.	<p>Najwięcej badanych mających zastrzeżenia odnośnie dopasowania oferty wsparcia OWES dotyczyło subregionu metropolitalnego.</p>	<p>Ośrodek Wsparcia powinien poprawić działania diagnostyczne, dotyczące zapotrzebowania swoich podmiotów lub/i zastosować odpowiednie zmiany do udzielanego wsparcia.</p>
Funkcjonowanie OWES		
13.	<p>W kwestii sprawozdawczości, najwięcej uwag dotyczyło OWES z subregionu słupskiego. Natomiast Ośrodek z subregionu metropolitalnego, pomimo wielu negatywnych uwag dotyczących oferowanego wsparcia, obowiązek sprawozdawczy realizuje wzorowo.</p>	<p>Wymagana jest interwencja OWES z subregionu metropolitalnego – w kwestii poprawy oferowanego wsparcia; oraz OWES z subregionu słupskiego – w kwestii sprawozdawczości.</p>
14.	<p>Przedsiębiorcy społeczni z regionu nierzadko borykają się z problemem zapewnienia zastępstwa swoich pracowników.</p>	<p>Należy wypracować rozwiązania umożliwiające płynność funkcjonowania przedsiębiorstw pod względem zaplecza pracowniczego.</p>

Lp.	Wniosek	Rekomendacja
15.	Zarówno przedstawiciele OWES, jak i PS sygnalizują problem z dostępem do klienta biznesowego.	Trzeba podjąć szersze działania zmierzające do nawiązania relacji z biznesem, np. poprzez organizację eventów.
16.	Przedstawiciele OWES, PS i IZ zwracają uwagę na problem z rozpoznawalnością ekonomii społecznej w regionie.	Wymagane jest podjęcie działań promocyjnych, marketingowych i edukacyjnych o tematyce ekonomii społecznej. Pewnym rozwiązaniem jest nawiązanie dotychczas w niewielkim stopniu wykorzystanego potencjału szkolnictwa wyższego w regionie.
17.	Przedstawiciele OWES oraz IZ sygnalizują problem dotyczący niedostatecznego obiegu informacji i słabego kontaktu.	Należy zorganizować spotkania na linii ROPS-IZ-OWES, np. w postaci działania grup roboczych lub wyjazdów i konferencji tematycznych.
18.	Pojawiły się uwagi dotyczące efektywności funkcjonowania PKRES.	Należy zredefiniować działalność Komitetu.

Załączniki

Załącznik 1. Arkusz badawczy CATI

Aranżacja

Dzień dobry, nazywam się i jestem pracownikiem Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. W związku z kryzysem spowodowanym epidemią koronawirusa, prowadzę badania związane z oceną stanu ekonomii społecznej w regionie. Ponadto, chciałbym/chciałabym poznać także Państwa opinię na temat wsparcia oferowanego przez OWES. Państwa odpowiedzi, jako przedstawicieli przedsiębiorstw społecznych, będą dla nas bardzo ważnym źródłem informacji. Jednocześnie zapewniamy, że badanie ma charakter anonimowy i wyniki będą prezentowane jedynie w postaci zbiorczych, statystycznych zestawień opinii wielu osób. Badanie realizowane jest w ramach projektu ROPS, pn. Pomorski system przedsiębiorczości społecznej: koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie pomorskim na lata 2019-2022.

Najpierw chcielibyśmy poprosić o weryfikację danych, dotyczących Państwa przedsiębiorstwa społecznego.

1. Nazwa Państwa przedsiębiorstwa społecznego to :

.....

2. Czy Pani/Pana przedsiębiorstwo wspierane jest przez OWES z subregionu...

(można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)

- metropolitalnego
- południowego
- słupskiego
- nadwiślańskiego

3. Państwa przedsiębiorstwo działa na terenie powiatu...

(można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)

- bytowskiego
- chojnickiego
- człuchowskiego
- miasta Gdańsk
- gdańskiego
- miasta Gdynia
- kartuskiego

- kościerskiego
- kwidzyńskiego
- lęborskiego
- malborskiego
- nowodworskiego
- puckiego
- miasta Słupsk
- słupskiego
- miasta Sopot
- starogardzkiego
- sztumskiego
- tczewskiego
- wejherowskiego

4. Forma prawna Państwa przedsiębiorstwa to...

- spółdzielnia socjalna
- fundacja
- stowarzyszenie
- spółka non-profit
- inna, jaka?.....

5. Państwa przedsiębiorstwo prowadzi działalność w zakresie...
(można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)

- produkcji (np. gadżety, zabawki)
- sprzedaży (np. materiały budowlane, odzież)
- usług (np. komunalne, naprawa, usługi gastronomiczne)
- inne, jakie (ew. proszę doprecyzować)?
.....

6. Proszę powiedzieć, ile lat Pani/Pana przedsiębiorstwo istnieje na rynku?

6.1 krócej niż 1 rok

6.2 od 1 roku do 2 lat

6.3 dłużej niż 2 lata, ale krócej niż 5 lat

6.4 5 lat lub więcej

7. Proszę powiedzieć, ile osób zatrudnia Pani/Pana przedsiębiorstwo?

.....

W związku z trwającym kryzysem spowodowanym epidemią koronawirusa, zadam teraz kilka pytań dotyczących aktualnej, trudnej sytuacji ekonomicznej.

8. Co dla Państwa przedsiębiorstwa stanowi w obecnej chwili największy problem wywołany kryzysem wynikającym z epidemii? Przeczytam teraz listę, proszę powiedzieć TAK lub NIE przy każdej wymienionej odpowiedzi (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź).

- 8.1 Wypłata wynagrodzeń pracowniczych wraz z pochodnymi (np. Fundusz Pracy)
- 8.2 Brak osób chętnych do pracy
- 8.3 Brak zleceń/zamówień
- 8.4 Należności publiczno -prawne (np. składki ZUS, podatki dochodowe, VAT itp.)
- 8.5 Inne, jakie?

9. Jak Państwo sądzą, jakie czynniki najbardziej pomagają w przetrwaniu przedsiębiorstwa podczas kryzysu??

Wymienię teraz listę – przy każdym czynniku proszę o ocenę na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza najmniej przydatne a 5 najbardziej przydatne.

		1.	2.	3.	4.	5.
9.1	prosty dostęp do źródeł finansowania					
9.2	umiejętność szybkiego pozyskiwania nowych klientów					
9.3	różnorodność dotychczas oferowanych produktów i usług					
9.4	kontakty osobiste					
9.5	zdolność do przebranżowienia					

10. Czy według Państwa są jeszcze jakieś czynniki, które są bardzo przydatne w przetrwaniu przedsiębiorstwa w kryzysie?

(proszę wybrać odpowiedź)

10.1 Nie

10.2 Tak, jakie ?

11. W związku z zagrożeniem koronawirusem, jak prognozują Państwo wartość przychodów przedsiębiorstwa w najbliższym czasie?

(proszę zaznaczyć odpowiedź)

11.1 Wartość przychodów będzie spadała

11.2 Wartość przychodów będzie się utrzymywać

11.3 Wartość przychodów będzie rosła

12. Jak Państwo myślą, jak będzie wyglądała sytuacja zatrudnienia w Państwa przedsiębiorstwie w najbliższym czasie?

(proszę wybrać odpowiedź)

12.1 Planowane są zatrudnienia (*Opuść pyt. 13*)

12.2 Liczba pracowników będzie na tym samym poziomie (*Opuść pyt. 13*)

12.3 Planowane są zwolnienia

13. Ile miejsc pracy może być według Pani/Pana zagrożonych ?

.....

14. Z jakiego rodzaju wsparcia, zaproponowanego w ramach Tarczy Antykryzysowej Państwo, korzystaliście ?

Przeczytam teraz listę – przy każdej z odpowiedzi proszę powiedzieć TAK lub NIE (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź).

14.1 Dopłaty do wynagrodzenia

(*Opuść pyt. 15*)

- 14.2 Zwolnienia z opłacania składek (np. Fundusz Pracy)

(Opuść pyt. 15)

- 14.3 Świadczenia na rzecz ochrony miejsc pracy

(Opuść pyt. 15)

- 14.4 Wydłużenia czasu przewidzianego na sprawozdania oraz rozliczenia dotacji

(Opuść pyt. 15)

- 14.5 Zlecenie zadań z pominięciem otwartego konkursu ofert

(Opuść pyt. 15)

- 14.6 Program wsparcia doraźnego

(Opuść pyt. 15)

- 14.7 Nie korzystaliśmy ze wsparcia proponowanego przez Tarczę

(Opuść pyt. 15)

- 14.8 Inne, jakie ?

(Opuść pyt. 15)

15. Dlaczego Państwa przedsiębiorstwo nie korzystało z pomocy zapewnionej w ramach Tarczy Antykryzysowej?

.....

16. Jakie działania planują Państwo podjąć w najbliższym czasie, aby zniwelować skutki trwającego kryzysu?

Przeczytam teraz listę – przy każdej z odpowiedzi proszę powiedzieć TAK lub NIE (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź),

- 16.1 Odroczenia płatności
- 16.2 Pożyczki
- 16.3 Skrócenie czasu pracy

- 16.4 Zmniejszenie skali prowadzonej działalności
- 16.5 Redukcja etatów
- 16.6 Zmiana profilu działalności
- 16.7 Inne, jakie?

17. Jakich rozwiązań/pomocy oczekivaliby Państwo na poziomie regionalnym (samorządowym)/centralnym(rządowym)?

.....

Dziękuję za dotychczasowe odpowiedzi. Korzystając z możliwości kontaktu chcielibyśmy jeszcze zadać kilka pytań, dotyczących oceny wsparcia oferowanego przez OWES. Odpowiedzi udzielone w tej części kwestionariusza umożliwią nam głębsze poznanie potrzeb przedsiębiorstw społecznych w regionie, a co za tym idzie, możliwość realnego wpływu na jakość dostępnego dla Państwa wsparcia w przyszłości.

18. Na jakie wsparcie – w związku z obecną, trudną sytuacją ekonomiczną – mogą Państwo liczyć ze strony OWES? (Proszę powiedzieć w 2-3 zdaniach)

.....
.....

19. Wsparcie, które otrzymali Państwo od OWES dotyczyło...

(proszę wybrać odpowiedź)

- 19.1 utworzenia miejsc pracy w nowym przedsiębiorstwie społecznym

(Przejdź do pyt. 21.)

- 19.2 utworzenia miejsc pracy w istniejącym przedsiębiorstwie społecznym

20. Jak Państwo oceniają sytuację swojego przedsiębiorstwa w związku z otrzymaniem wsparcia z OWES?

(proszę wybrać odpowiedź)

- 20.1 wsparcie OWES w sposób znaczący poprawiło funkcjonowanie przedsiębiorstwa
- 20.2 nieznacznie poprawiło funkcjonowanie przedsiębiorstwa
- 20.3 nieznacznie pogorszyło funkcjonowanie przedsiębiorstwa
- 20.4 znacząco pogorszyło funkcjonowanie przedsiębiorstwa

20.5 trudno powiedzieć

20.6 nie wpłynęło na funkcjonowanie przedsiębiorstwa

21. Proszę powiedzieć, z jakiej formy wsparcia OWES korzysta/korzystało Państwa przedsiębiorstwo?

Wymień teraz listę. Przy każdym rodzaju wsparcia, z którego Państwo korzystali proszę o ocenę na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza niską jakość a 5 bardzo wysoką jakość

		0. (Nie korzystaliśmy)	1	2	3	4	5
21.1	doradztwo księgowo						
21.2	doradztwo prawne						
21.3	doradztwo psychologiczne						
21.4	pomoc marketingowa (np. kampania promocyjna, ulotki)						
21.5	pomoc w rozwijaniu współpracy z innymi podmiotami						
21.6	szkolenia (np. biznesowe, branżowe)						
21.7	wsparcie infrastrukturalne i techniczne						
21.8	wsparcie pomostowe niefinansowe (mentoring, zindywidualizowane doradztwo)						
21.9	wsparcie pomostowe finansowe						
21.10	kursy zawodowe dla osób zakładających/przystępujących do PS						

		0. (Nie korzystaliśmy)	1	2	3	4	5
21.11	dotacja na założenie/zatrudnienie w PS						
21.12	wizyty studyjne						

22. Czy Państwa przedsiębiorstwo korzystało jeszcze z innych instrumentów wsparcia, niewymienionych wcześniej ?

(proszę wybrać odpowiedź)

22.1 Nie (Opuść pyt. 23)

22.2 Tak, jakich ?

23. Jak oceniają Państwo jakość tego wsparcia ?

(proszę o ocenę na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza niską jakość, a 5 – bardzo wysoką jakość)

1.	2.	3.	4.	5.
----	----	----	----	----

24. W jakim stopniu wsparcie oferowane przez OWES było przydatne dla Państwa przedsiębiorstwa?

(Proszę o ocenę na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza, że wsparcie było najmniej przydatne, a 5 – najbardziej)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

25. Jaka jest Państwa ogólna opinia dot. oferty OWES?

(proszę wybrać odpowiedź)

25.1 Oferta OWES odpowiada potrzebom Państwa przedsiębiorstwa.

(Przejdź do pyt. 27)

25.2 Oferta OWES nie odpowiada potrzebom Państwa przedsiębiorstwa.

- dlaczego ?

26. Co według Państwa jest głównym powodem niedostosowania oferty OWES?

(proszę wybrać odpowiedź)

26.1 utrudnienia formalno-prawne (np. niedostosowany regulamin udzielania dotacji)

26.2 brakująca lub niewystarczająca diagnoza potrzeb

26.3 niewydolność organizacyjna

26.4 problemy w komunikacji

26.5 braki w kompetencjach kadry OWES

26.6 inne (jakie?)

**27. Jak Państwo oceniają skuteczność pomocy otrzymanej ze strony OWES ?
(skuteczność czyli stopień osiągnięcia założonych rezultatów)**

(proszę o ocenę na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza brak skuteczności, a 5 – wysoką skuteczność.)

1.	2.	3.	4.	5.
----	----	----	----	----

28. Jak Państwo ogólnie oceniają uzyskane dzięki wsparciu OWES rezultaty?

(proszę zaznaczyć odpowiedź)

28.1 rezultaty wsparcia OWES przerosły moje oczekiwania

28.2 rezultaty wsparcia OWES były dokładnie takie jakich oczekiwałem

28.3 rezultaty wsparcia OWES nie spełniły moich oczekiwań

- dlaczego ?

**29. W jakim stopniu uważają Państwo, że rezultaty udzielonego przez OWES wsparcia były współmierne do poniesionych kosztów (finansowych, czasowych, ludzkich) ?
[chodzi o relację poniesionych nakładów do osiągniętych rezultatów]**

(proszę o ocenę na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza najmniejszą współmierność, natomiast 5 oznacza największą współmierność.)

1.	2.	3.	4.	5.
----	----	----	----	----

30. Proszę ocenić, na ile rezultaty udzielonego przez OWES wsparcia są długotrwałe? (tzn. jak długo po otrzymaniu wsparcia jego rezultaty utrzymują się w Państwa przedsiębiorstwie ?)

(proszę o ocenę na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza, że rezultaty nie są długotrwałe, natomiast 5 – rezultaty utrzymują się długotrwałe.)

1.	2.	3.	4.	5.
----	----	----	----	----

31. Czy w trakcie starań o wsparcie lub podczas korzystania ze wsparcia napotkali Państwo na jakieś bariery ze strony OWES?

(proszę wybrać odpowiedź)

31.1 tak

31.2 nie (*Opuść pyt. 32*)

32. Jakie były to bariery?

Przeczytam teraz listę – przy każdej odpowiedzi proszę powiedzieć TAK lub NIE (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź).

32.1 bariery formalno-proceduralne (skomplikowana dokumentacja)

32.2 bariery informacyjne (brak dostępu do informacji)

32.3 bariery administracyjne (utrudnienia ze strony organizatorów wsparcia)

32.4 bariery kompetencyjne (brak kwalifikacji do sprostania wymogom)

32.5 bariery związane z odległością (duża odległość przedsiębiorstwa od OWES)

32.6 inne – jakie?

Wróćmy jeszcze do pytań związanych z aktualną sytuacją kryzysu spowodowanego koronawirusem.

33. Jak wyglądają plany dalszego funkcjonowania Państwa przedsiębiorstwa w najbliższym czasie?

(proszę wybrać odpowiedź)

33.1 planujemy rozszerzenie swojej działalności (nowe produkty/usługi lub rozpoczęcie działalności na nowym obszarze)

33.2 planujemy utrzymanie obecnego zakresu działalności

33.3 planujemy zmniejszenie obecnego zakresu działalności (np. likwidacja jakiegoś elementu oferty)

33.4 planujemy zakończenie/zawieszenie działalności

W związku z planowanymi przez ROPS różnymi działaniami wspierającymi sektor ekonomii społecznej na Pomorzu, na zakończenie naszej rozmowy chciałbym/chciałabym jeszcze poznać Państwa potrzeby oraz możliwości związane z przeciwdziałaniem epidemii w regionie.

34. Jakiego typu wsparcie, obejmujące środki ochronne lub narzędzia umożliwiające pracę zdalną, najbardziej przydałyby się Państwa przedsiębiorstwu w obecnym czasie epidemii?

Przeczytam teraz listę – przy każdej odpowiedzi proszę powiedzieć TAK lub NIE (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź).

34.1 nie mamy tego typu potrzeb (*Przejdź do pyt. 36*)

34.2 maseczki ochronne

34.3 przyłbice ochronne

34.4 rękawice ochronne

34.5 odzież ochronna

34.6 płyny dezynfekujące

34.7 wsparcie logistyczne

34.8 urządzenia umożliwiające pracę zdalną (telefony, laptopy)

34.9 czy też jakieś inne? (przy czym nie mamy na myśli środków finansowych)

35. Proszę podać szczegóły dotyczące zapotrzebowania (ilość, rodzaj).

.....

36. Jakiego typu środki wsparcia może odpłatnie lub bezpłatnie wyprodukować/zaferować Państwa przedsiębiorstwo w związku ze wsparciem aktualnej sytuacji epidemii w regionie?

Przeczytam listę - proszę powiedzieć TAK lub NIE przy każdej odpowiedzi (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź).

36.1 możemy wyprodukować/zaferować maseczki ochronne

36.2 przyłbice ochronne

36.3 rękawice ochronne

36.4 odzież ochronną

36.5 płyny dezynfekujące

36.6 możemy zaferować wsparcie logistyczne

36.7 oferujemy wsparcie gastronomiczne

36.8 niestety nie jesteśmy w stanie nic wyprodukować/zaferować

(przejdź do zakończenia)

36.9 inne – jakie?

37. Proszę podać szczegóły dotyczące możliwości wsparcia (ilość, rodzaj).

.....

Dziękuję za udział w badaniu. Gdyby byli Państwo zainteresowani wynikami badania oraz aktualnie prowadzonymi przez ROPS działaniami wspierającymi to informuję, iż wszystkie informacje znaleźć można na stronie internetowej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej UMWP pod adresem www.rops.pomorskie.eu.

Załącznik 2. Zarys scenariuszy wywiadów ID

Główne kategorie tematyczne omawiane podczas wywiadów z przedstawicielami PS:

- Informacje na temat prowadzonej działalności
- Informacje na temat współpracy z OWES
- Informacje na temat wsparcia udzielanego przez OWES
- Informacje na temat sytuacji przedsiębiorstwa w związku z sytuacją epidemiczną

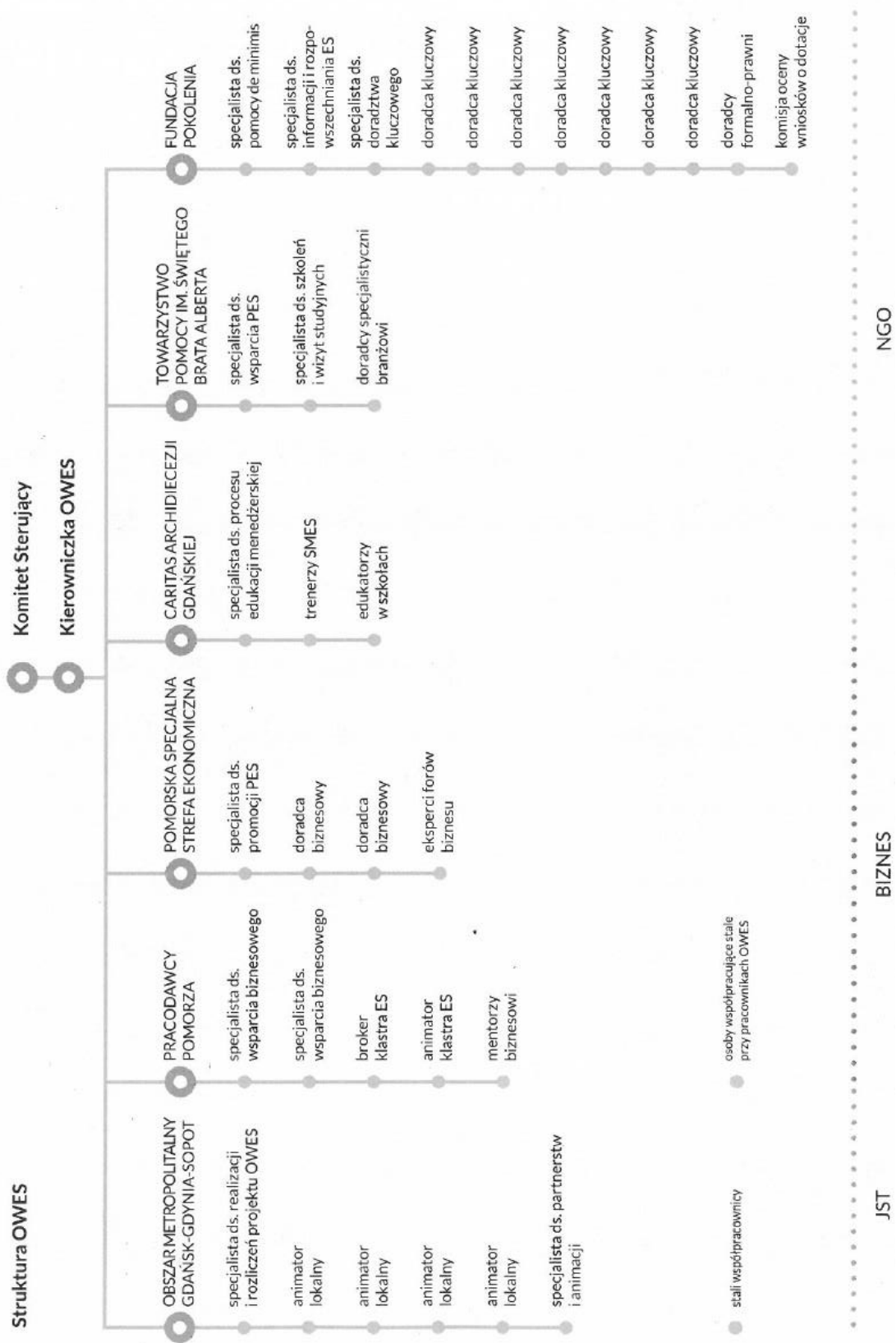
Główne kategorie tematyczne omawiane podczas wywiadów z przedstawicielami OWES:

- Informacje na temat stanu ekonomii społecznej w subregionie
- Informacje na temat realizowanego projektu
- Informacje na temat udzielanego wsparcia
- Informacje na temat współpracy z IZ i ROPS
- Informacje na temat sytuacji projektu w związku z sytuacją epidemiczną

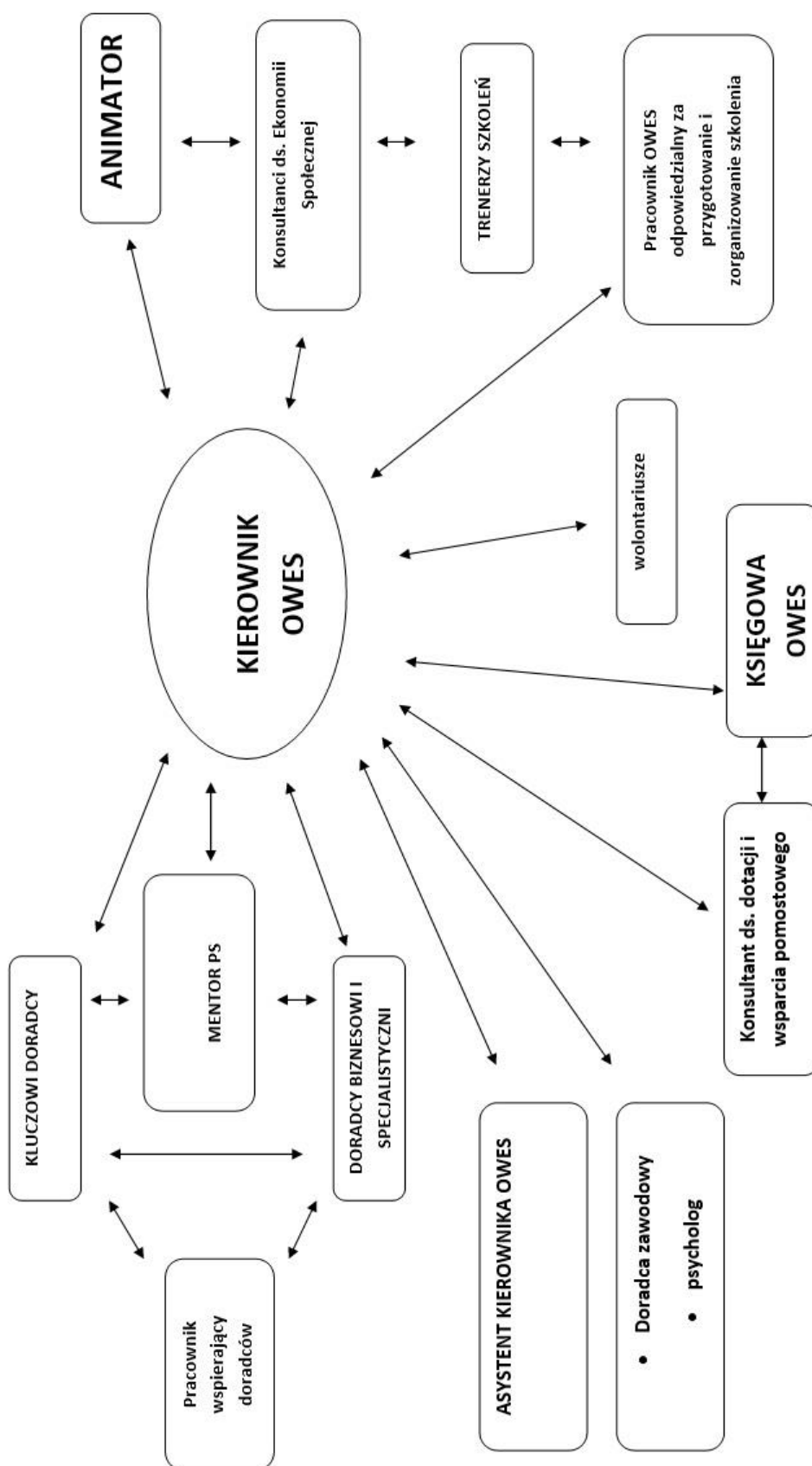
Główne kategorie tematyczne omawiane podczas wywiadów z przedstawicielami IZ:

- Informacje na temat wykonywanych zadań
- Informacje na temat prowadzonego projektu
- Informacje na temat współpracy z OWES i ROPS
- Informacje na temat sytuacji projektu w związku z sytuacją epidemiczną

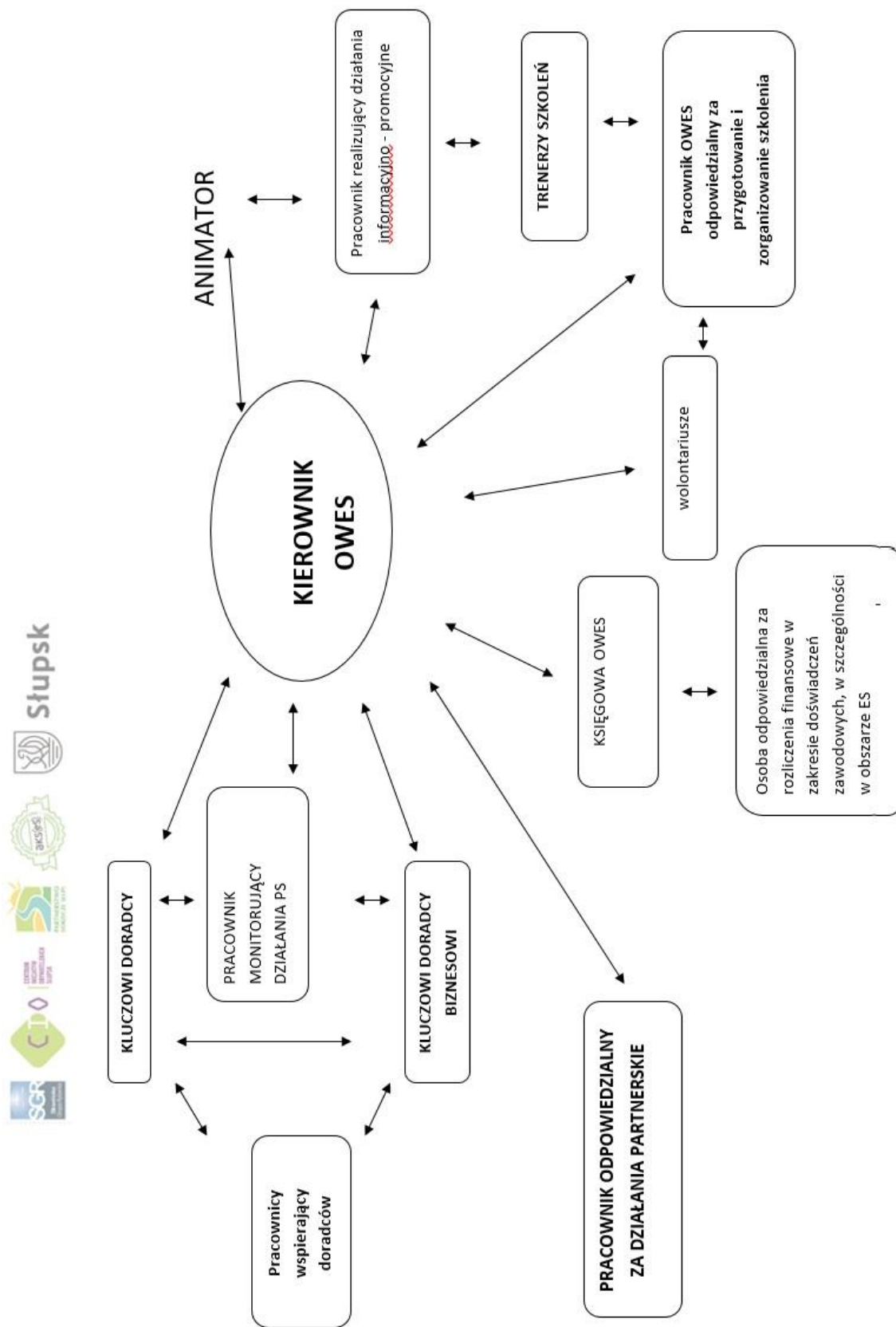
Załącznik 3. Schemat organizacyjny OWES z subregionu metropolitalnego

Załącznik 4. Schemat organizacyjny OWES z subregionu południowego

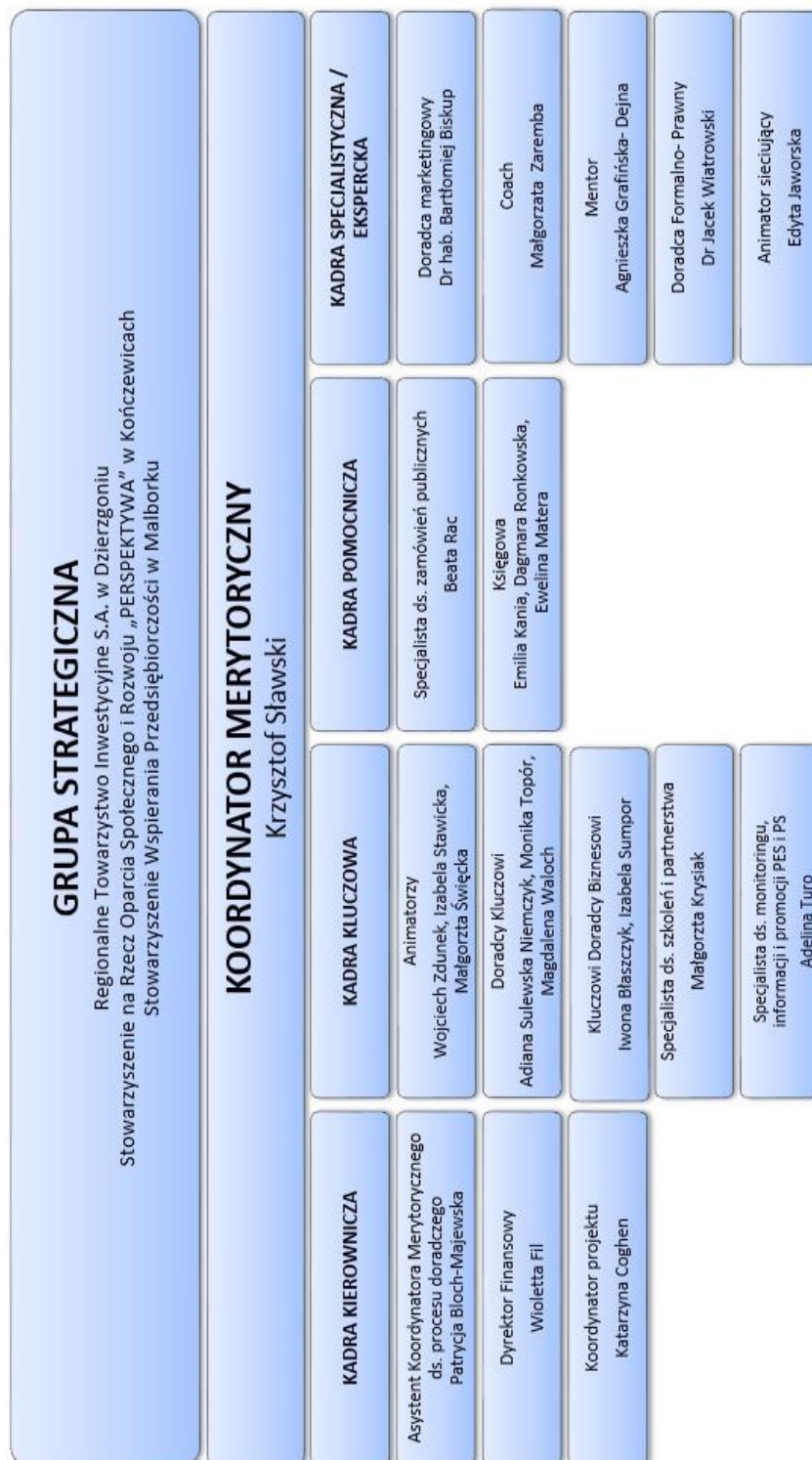
Załącznik 5. Schemat organizacyjny OWES z subregionu słupskiego

Załącznik 6. Schemat organizacyjny OWES z subregionu nadwiślańskiego

Załącznik nr 2. Schemat organizacyjny Nadwiślańskiego OWES

Stowarzyszenie na Rzecz:
Oparcia Społecznego i Rozwoju
„Perspektywa” w Końcówkach

